

Helsingin yliopisto
Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

**KASVITIEEELLINEN
PUUTARHA**

Toimintakertomus 2002

HELSINGIN YLIOPISTON
KASVITIEEELLINEN PUUTARHA

Kannen kuva.

Kaisaniemen kasvihuoneisiin niiden peruskorjauksessa 1996–1998 rakennetussa yhdyskäytävässä (galleria) on järjestetty 21.9.1998 alkaen kuukausittain vaihtuvia kasvi- ja luontoaiheisia näyttelyitä. Keramiikko Anita Schulmanin ja hänen poikansa, Helsingin yliopiston kasvitieteellisen puutarhan intendentin virasta virkavapana ollut Leif Schulmanin “Tropical Inspiration - diversiteettiä savesta” -taidenäyttely pidettiin 4.–30.6.2002. Anita Schulmanin keramiikkaesineiden muotoja olivat innoittaneet Leif Schulmanin tropiikista tuomat ja kasvitieteellisestä puutarhasta keräämät hedelmät ja muut kasvinosat. Kannen kuvassa on kaksi “Nelumbo-solukko” -teosta sekä niiden aihe, lootuksen (Nelumbo nucifera) hedelmävaiheen kukkapohjus (Kuva: Visa Lipponen 4.6.2002)

Helsingin yliopiston kasvitieteellinen puutarha -
Suomen vanhin kasvitieteellinen puutarha (perustettu 1678 Turun Akatemiaan,
Helsingissä vuodesta 1829)

KASVITIETEELLINEN PUUTARHA

Postiosoite:

PL 44

00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Käyntiosoite:

Unioninkatu 44, Kaisaniemenranta 2 (Kaisaniemi)

Jyrängöntie 2 (Kumpula)

Toimisto puh. (09) 191 50041 (Kumpula), (09) 191 24453 (Kaisaniemi; yleisöpalvelu)

Faksi (09) 191 50033 (Kumpula), (09) 191 24454 (Kaisaniemi; yleisöpalvelu)

Sähköposti hortus-botanicus@helsinki.fi

Kotisivu www.helsinki.fi/ml/botgard/

S I S Ä L L Y S

ESIMIEHEN KATSAUS 5

HALLINTO JA HENKILÖSTÖ 7

Johtokunta 7

Henkilökunnassa tapahtuneet muutokset 7

Työsuojelu 8

Tasa-arvo 8

Laitoskokoukset ja sisäinen tiedottaminen 9

Kongressit, kokoukset ja muu osallistuminen 9

Henkilökunnan koulutus 9

Kunnianosoitukset 10

KÄSIKIRJASTO 10

ARKISTO 11

KASVIKOKOELMA JA SIEMENVAIHTO 11

Elävien kasvien kokoelmat, kartunta ja poistot 11

Kaisaniemi 12

Kumpula 12

Siemenvaihto 13

TUTKIMUS 13

Oma tutkimushanke 13

Tutkimuksen tukitoiminnot 14

Julkaisut ja esitelmät 15

Tutkimusyhteistyö 16

Asiantuntijavierailut 18

Tieteelliset seurat 18

KOKOELMIEN OPETUSKÄYTTÖ 19

Helsingin yliopisto 19

Muu opetuskäyttö 20

YHTEISKUNNALLINEN JA KULTTUURINEN

VAIKUTTAVUUS 21

Asiantuntijatehtävät 21

YLEISÖVALISTUS JA YLEISÖPALVELU 22

Yleisö, hinnat, kävijämäärät 22

Euroon siirtyminen 22

Tiedottaminen 23

Neuvonta 24

Lehdistö, radio, televisio, muut kuvaukset 24

Opastus 24

Näyttelyt 25

Kokous- ja juhlatilat 25

Puutarhapuoti 25

TAPAHTUMIA 26

TALOUS 28
Tulot 28
Menot 29
Laittehankinnat 30
Kokonaiskustannukset 31

LIITTEET

- A. HENKILÖKUNTA
- B. KÄSIKIRJASTO
- C. KASVIKOKOELMA
- D. OMA TUTKIMUSHANKE
- E. YLEISÖNVALISTUS
- F. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

BOTANICAL GARDEN, UNIVERSITY OF HELSINKI 2002

Puutarhan esimies, prof. Jaakko Hyvönen
The Director of the Botanical Garden, Professor Jaakko Hyvönen

ESIMIEHEN KATSAUS

Vuonna 2002 kasvitieteellisen puutarhan talous säilyi matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan suosiollisella avustuksella lähes entisellä tasolla (julkisia varoja saimme käyttömme 445.806 euroa, ja menot olivat 501.124 euroa). Taaskaan taloutta ei olisi saatu tasapainoon ilman pääsylipputuloja ja käyttömaksuja. Valitettavasti kasvihuoneiden kävijämäärä on edelleen laskusuunnassa (vuonna 2002 n. 50.000 käyttäjää). Uusia keinoja vierailijoiden houkuttelemiseksi on siis kehitettävä. Puutarhan yleisö palveli epäsuorasti myös systemaattisen biologian osaston toimintaa – osaston opiskelijat toimivat yleisöryhmi- en oppaina ja saivat palkkion lisäksi kymmenestä opastuskerrasta opintosuorituksen. Vuoden 2002 aikana yleisöopastuksiin osallistui yli 200 ryhmää. Vastaavankaltaista toimintaa voidaan jatkossa kehittää myös Kumpulassa, kasvimaantieteellisessä osastossa, joka etenkin keväisin on houkutteleva ja ainutlaatuinen vierailukohde. Yleisöpalveluna voidaan pitää myös erilaisia taidenäytteilyitä, joita järjestettiin kasvihuoneiden välisessä yhdyskäytävässä yhteensä 12. Vuoden 2002 sarjan aloitti puutarhan edellisen esimiehen, prof. Timo Koposen, “Bambu – puuta, heinää” - näyttely, joka Helsingistä lähti pitkälle kiertueelle ympäri Suomea.

Puutarhaa käytettiin entiseen tapaan myös opetuksessa. Puutarhan kokoelmia käytettiin yhteensä 16:lla kurssilla, ja opintojaksoilla suoritettiin yli 700 opintoviikkoa yliopiston eri laitoksilla. Puutarhan kokoelmia käyttivät vuoden 2002 aikana myös useat tutkijat erilaisiin tutkimushankkeisiin.

Intendentin tehtäviä hoiti FM Visa Lipponen syyskuun loppuun asti. FM Leif Schulman valmisteli väitöskirjaansa Turun yliopiston biologian laitoksella ja palasi lokakuun alussa hoitamaan virkaansa. Itse aloitin toimimeni puutarhan esimiehenä oman työni ohella vuoden 2002 alussa. Tehtävä oli helppo aloittaa yksikössä, joka entisen esimiehen johdolla oli saatu kukoistamaan. Itse olen saanut seurata kasvitieteellisen puutarhan kehitystä 1980-luvun alkuvuosista saakka, jolloin työskentelin kolmena peräkkäisenä kesänä kausityöntekijänä. Yliopiston toimintaympäristö on näiden vuosikymmenten kuluessa täysin muuttunut, mutta nykyisestä taloudellisesta niukkuudesta huolimatta puutarha kukoistaa entistä ehompana ja myös sen kasviaineisto on paremmin dokumentoitu kuin koskaan aiemmin. Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

Toimiessaan puutarhan esimiehenä prof. Koponen käynnisti tutkimushankkeen, jossa puutarhaan kerättiin eri puolilta pohjoista pallonpuoliskoa uusia kasvikantoja. Vuoden 2002 aikana käynnistyi yhteistyöhanke, jossa näitä arvokkaita kasvikantoja pyritään hyödyntämään. Hankkeessa on mukana suomalaisia kasvitieteellisiä puutarhoja ja myös Mustilan Arboretum. Oman kasvitieteellisen puutarhamme tarkasti dokumentoitu, laaja kasviaineisto on tässä hankkeessa avainasemassa. Todennäköisesti moni kaukaa tuoduista kasveista päättyy tulevien vuosikymmenten aikana koristamaan suomalaista kaupunkiluontoa ja kotipuutarhoja. Näin monet kasvien ystävät eri puolilla Suomea pääsevät nauttimaan prof. Koposen johtamien siemenkeruumatkojen tuloksista.

Merkittävä ja myöskin puutarhan vuoden 2002 toimintaan vaikuttanut hanke oli kasvitieteen laitosrakennuksen peruskorjaus. Työt aloitettiin lähes välittömästi laitoksen henkilökunnan siirryttyä keväällä 2002 Viikkiin, ja ne jatkuivat tauotta koko vuoden. Kasvimuseo siirtyi uusittuihin tiloihin vuoden 2003 aikana, ja Kaisaniemen alueesta voidaan jatkossa kehittää museon ja puutarhan yhteistyöllä merkittävä kasvitieteellisen tutkimuksen keskus. Kaisaniemen tilojen säilymistä kasvitieteellisessä käytössä voidaan pitää kulttuurihistoriallisesti merkittävänä, onhan alue kunnialla toiminut kasvitieteen tyyssijana jo 170 vuotta. Toivottavasti se säilyy alan yliopistollisen tutkimuksen ja opetuksen käytössä myös tulevien vuosikymmenten aikana.

Kirkkonummella, 12.5.2003

Jaakko Hyvönen

Hallinto ja henkilöstö

JOHTOKUNTA

Puutarha sai 1.1.2002 uuden johtokunnan kolmivuotiskaudeksi 2002 - 2004. Puheenjohtaja oli

- puutarhan esimies (2002 - 2004), professori Jaakko Hyvönen.

Johtokunnan jäsenet olivat (varajäsen sulkeissa):

matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta:

- dos. Kurt Fagerstedt (dos. Sari Timonen)
- dos. Johannes Enroth (yliopistonlehtori Pekka Pakarinen)

kasvatustieteellinen tiedekunta:

- lehtori Aulikki Salmia

maatalous-metsätieteellinen tiedekunta:

- päätoiminen tuntiopettaja Ilpo Kuokka (dosentti Harri Vasander)

kasvitieteellisen puutarhan intendentti Visa Lipponen 1.1. - 30.9.; Leif Schulman 1.10. - 31.12.

kasvitieteellisen puutarhan henkilöstön edustaja:

- puutarhuri Virpi Kaikula (puutarhuri Outi Pakkanen).

Johtokunnan sihteeri oli

- kasvitieteellisen puutarhan ylipuutarhuri Kustaa Niini.

HENKILÖKUNNASSA TAPAHTUNEET MUUTOKSET

Puutarhan virat ja niiden hoitajat on lueteltu liitteissä (kohta A).

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta oli joulukuussa 2001 nimittänyt puutarhan esimieheksi kolmivuotiskaudeksi 2002 - 2004 prof. Jaakko Hyvösen.

FM Leif Schulman oli virkavapaalla intendentin virasta 1.1. - 30.9. Intendentin virkaa hoiti tänä aikana FM Visa Lipponen.

Myyntisihteeri Johanna Björkstén oli virkavapaalla 1.1. - 31.12. Merja Pulkkinen hoiti myyntisihteerin virkaa 4.4. - 31.12. ja oli sinä aikana virkavapaalla puutarhurin virastaan. Puutarhuri Katja Uski oli virkavapaalla 1.1. - 31.12., puutarhuri Marita Tiiri 1.1. - 31.12. ja puutarhuri Outi Pakkanen 19. - 31.12.

Anna Åström työskenteli kassalla myyjänä määräaikaisessa virkasuhteessa 1.3. - 30.9.

Fil.yo Elina Vaskelainen oli valtionhallinnon harjoittelijana 17.6. - 31.8.

Antti Kyllästinen oli oppisopimuskoulutuksessa 1.1. - 31.12.

Puutarhatyöntekijöitä määräaikaissa virkasuhteessa oli 8: Cheryl Kaasinen, Mäntsälän ammattiopisto, 2.4. - 15.8., Anu Heikkinen 2.5. - 31.8., Sirkku Huisko 2.5. - 31.8., fil.yo Tuulikki Niskanen 2.5. - 31.8., Vuokko Sajaniemi 6.5. - 31.10. (lokakuun myyjänä kassalla), Mika Rehvonon 27.5. - 19.6., Anu Riihimäki 27.5. - 23.8., Katariina Mattila 3.6. - 2.8., Kimmo Kaikula (75 %) 3.6. - 2.8. ja Seppo Sinkkonen 1.11. - 31.12.

Ritva Hakoaho ja Antero Rajala olivat tukityöllistettyinä 8.7. - 31.12.

Daniel Melchen (Flensburg, Saksa) 10. - 28.6. (töihintutustumisjako)

Oppaina toimivat seuraavat puutarhan opaspoolissa olevat ja tuntityönä opastavat henkilöt Fredrik Ek, Akseli Envall, Ville Heimala, Maija Ihantola, Pii Koponen, Outi Leskelä, Mari Miranto, Juhana Nieminen, Sanna Olsson, Katja Raatikainen, Katri Ryhänen, Markku Ryösä, Antti Sallinen, Anna Schmutz, Viivi Seppälä, Satu Viitasalo ja Irmeli Vuorinen.

Viikonlopun yleisöpäivystäjinä, viikonloppukassoina, toimivat kasvitieteen pääaineopiskelijat Fredrik Ek, Johanna Gröning, Sirkku Huisko, Pii Koponen, Åsa Lehtinen, Outi Leskelä, Juhana Nieminen, Katja Raatikainen, Anu Riihimäki, Satu Viitasalo ja Irmeli Vuorinen. Puutarhan teknisellä henkilökunnalla ja myyntisihteerillä oli kassakoulutus, ja he työskentelivät tarvittaessa kassalla.

TET-jakson (peruskoulun työelämään tutustuminen) suoritti puutarhassa 2 koululaista: Yang Gao ja Daria Blokkin, Kulosaaren yhteiskoulu, 11. - 15.11.

Kasvitieteellisen puutarhan osalta v. 1999 alkanut henkilökunnan työajan seuranta (ABC-projekti, valtiotieteellinen tiedekunta) jatkuu. Puutarha vastasi kyselyyn joka toinen viikko.

TYÖSUOJELU

Martti Koponen oli kasvitieteellisen puutarhan työsuojelun yhdyshenkilö.

Mehiläinen Oy:n työterveyslääkäri ja työterveyshoitaja sekä työsuojeluvaltuutettu kävivät huhtikuussa tutustumassa Kumpulän (9.4.) ja Kaisaniemen (23.4.) puutarhan henkilökuntaan ja sen työoloihin.

Työfysioterapeutti Maria Sergejeff (Mehiläinen Oy Työterveys) kävi työsuojeluvaltuutettu Pentti Heinänen kanssa 4.6. tutustumassa Kumpulän puutarhurien työmenetelmien ja -tilojen ergonomiaan.

Työfysioterapeutti Maria Sergejeff ja työsuojeluvaltuutettu Pentti Heinänen suunnittelivat 25.9. puutarhan henkilökunnan kanssa henkilöstön työkuoron ylläpitämishjelmaa kevääksi 2003.

Henkilökunta kokoontui 19.11. esimiehen johdolla Riskien arviointi työpaikalla -työsuojelupalaveriin. Läsnä olivat myös yliopiston työsuojelupäällikkö Kari Lajunen ja työsuojeluvaltuutettu Pentti Heinänen. Ennen kokousta henkilökunta oli tutustunut sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston "Riskien arviointi työpaikalla -työkirjaan" ja täyttäneet riskinarviointilomakkeet. Esimies ja yliopistuhuri tutustuvat lomakkeiden sisältöön. Kokouksessa käsiteltiin mm. käytöstä poistettuja kemikaaleja, käyttöturvallisuustiedotteita, suoritetuista kasvinsuojelutoimenpiteistä tiedottamista, turvavaatetusta ja koulutusta.

TASA-ARVO

Hassan Gadir oli kasvitieteellisen puutarhan tasa-arvoyhdyshenkilö.

LAITOSKOKOUKSET JA SISÄINEN TIEDOTTAMINEN

Johtokunta kokoontui 3 kertaa (21.3.: vuosikertomus, toimintasuunnitelma, budjetti sekä mm. työtilojen järjestelyt sekä toimintayksikön työolosuhteet; 9.8.: toiminnan ja talouden suunnittelu vuodeksi 2003 ja raportointi vuodelta 2002; 11.11.: puutarhan hallinnollinen asema uudessa biotieteiden tiedekunnassa sekä työturvallisuus; lisäksi tiedusteltiin huhtikuussa sähköpostitse johtokunnan jäsenten kantaa puutarhan lausuntoehdotukseen kampusrakennetyöryhmän muistiosta). Työyhteisötason yhteistoimintakokouksia oli 4 (19.3.: vuosikertomus, toimintasuunnitelma ja budjetti sekä mm. Kumpulän ja Kaisaniemen tilajärjestelyt; 16.4.: lausunto kampusrakennetyöryhmän muistion ehdotuksista; 8.8.: toiminnan ja talouden suunnittelu vuodeksi 2003 ja raportointi vuodelta 2002; 5.11.: puutarhan hallinnollinen asema uudessa tiedekunnassa sekä työturvallisuus). Työkokouksia (esimies, intendentti, ylipuutarhuri, toimistosihiteeri ja myyntisihiteeri) pidettiin 3 (11.2.; 10.6.; 17.12.). Kaisaniemessä ja Kumpulassa pidettiin tarpeen mukaan työpalaveria (ylipuutarhuri ja puutarhurit).

Puutarhan henkilökunnasta lähes kaikilla oli sähköpostiosoite. Kerran viikossa ilmestyvää, sähköpostitse puutarhan henkilökunnalle ja johtokunnan jäsenille jaettavaa, Paula Havas-Matilaisen toimittamaa Viikkotiedotetta ilmestyi 44 numeroa. Laitostiedottajana oli Kaisaniemessä Merja Pulkkinen, Kumpulassa Paula Havas-Matilainen. Puutarhan sisäistä puhelinluetteloa päivitettiin kolmesti.

KONGRESSIT, KOKOUKSET JA MUU OSALLISTUMINEN

Visa Lipponen ja Sinikka Grahn osallistuivat 29.4. olleisiin Korkeasaaren Africa siatalon vihkiäisiin.

Visa Lipponen osallistui 11.6. Gardenian japanilaisen puutarhan avajaisiin.

Kustaa Niini ja Virpi Kaikula osallistuivat 21.8. Korkeasaaren eläintarhan järjestämään puutarha-aiheiseen tapahtumaan.

Leif Schulman osallistui Leidenissä, Hollannissa 13. - 15.11. pidettyyn "Plant species-level systematic: patterns, processes and new applications" -kongressiin.

Paula Havas-Matilainen osallistui 15.11. matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan ja humanistisen tiedekunnan yhteiseen 150-vuotisjuhlaan.

Leif Schulman osallistui Hanasaressa 28.11. pidettyyn Suomen biodiversiteettitutkimusohjelma FIBRen päätösymposiumiin.

FinE-tavaramerkin käyttö

Suomen kasvitieteellisten puutarhojen, Mustilan Arboretumin, Maatalouden tutkimuskeskuksen (MTT) ja Taimistoviljelijät ry:n edustajat neuvottelivat 23.4. Piikkiössä mahdollisuuksista levittää kokoelmien kasviaineistoa FinE-merkillä. Helsingin yliopiston kasvitieteellisestä puutarhasta olivat läsnä Jaakko Hyvönen ja Kustaa Niini. Toinen yhteistyökokous oli 12.11. Puutarhaliiton tiloissa Helsingissä; Helsingistä olivat läsnä Jaakko Hyvönen ja Kustaa Niini.

HENKILÖKUNNAN KOULUTUS

Henkilökuntaa rohkaistiin osallistumaan Helsingin yliopiston järjestämään henkilöstö- ja muuhun koulutukseen sekä ekologian ja systematiikan laitoksen systemaattisen biologian osaston soveltuville luennoille. Seitsemän henkeä osallistui yhteensä 23 eri koulutustilaisuuteen. Lisäksi 8 henkeä (vakinaisesta henkilökunnasta 5) vieraili kahdessa näyttelyssä. (Liitteet, kohta A)

Puutarhan oma henkilöstökoulutus

Puutarhalla ei ollut nimettyä koulutusvastuuhenkilöä.

Puutarhan henkilökunnalle oli 23.1. järjestetty mahdollisuus tutustua opastetusti Korkeasaaren uuteen Africasia-taloon sekä Etelä-Amerikka-taloon. Oppaina olivat eläintarhan johtaja Seppo Turunen ja ympäristöyksikön esimies Keijo Luoma

Visa Lipponen koulutti Kaisaniemen kasvihuoneissa opastavia 4.3. ja 9.4., Kaisaniemen ulkopuutarhassa opastavia 8.5. ja Kumpulán puutarhassa opastavia 28.5. Visa kokosi ja päi vitti oppaille jaettavaa tiedostoa "Helsingin yliopiston kasvitieteellinen puutarha, Kumpula. Perustietoa oppaille".

Kustaa Niini esitteli 21.8. Kumpulán puutarhan Kaisaniemen kesätyöntekijöille. Visa Lipponen piti 30.9. esitelmän puutarhan siemenkeruumatkasta, jonka hän ja Kustaa Niini olivat tehneet Bulgariaan ja Kreikkaan lokakuussa 1998. Leif Schulman koulutti Kaisaniemen kasvihuoneissa opastavia 16.12.

KUNNIANOSOITUKSET

Puutarhan 1.2. 2001 eläkkeelle jäänyt intendentti Aune Koponen sai Tasavallan Presidentin myöntämän valtion virka-ansiomerkin 30 vuoden palveluksesta.

Aune Koponen vastaanotti hänelle 6.12.2001 hänen tieteellisestä työstään ja erityisesti toiminnasta kasvitieteellisen puutarhan intendenttinä myönnetyn Suomen Valkoisen Ruusun ritarimerkin.

Käsikirjasto

Kasvitieteen kirjasto lakkasi olemasta kevättalvella 2002. Kirjaston kokoelmien 2001 alkanut jakaminen Viikin tiedekirjaston sekä kasvimuseon, kasvitieteellisen puutarhan ja ekologian ja systematiikan laitoksen käsikirjastojen kesken jatkui, ja kirjastonhoitaja Marjatta Rautiala siirtyi työskentelemään Viikin tiedekirjastoon. Kasvitieteen kirjasto lopetti helmikuussa 2002 puutarhan käsikirjaston uushankintojen Helka-luetteloinnin, joka oli käytännössä ollut seisahduksissa jo 2001, ja kausijulkaisujen saapumisrekisteröinti siirtyi puutarhassa tehtäväksi. Kumpulán ja Kaisaniemen puutarhojen välinen lehtikierto järjestettiin huhtikuussa. Osastoidut kirjat järjestettiin helppokäyttöisesti (liitteet, kohta B).

Käsikirjastoon ostettiin 17 erillisteosta; lisäksi Die Orchideen -teoksen loppuosa ilmestyi ja kansitettiin. Teoksia saatiin myös lahjoituksina. Lakkautetusta kasvitieteen kirjastosta saatiin kirjoja, opaskirjasia jne. (esim. Semina-osasto, Linnén Species Plantarumin ensipainos), ja kun ekologian ja systematiikan laitoksen Kaisaniemen tiloja tyhjemettiin, puutarhan arkistoon ja käsikirjastoon saatiin eri henkilöiltä kasvitieteellisten puutarhojen - myös Helsingin yliopiston kasvitieteellisen puutarhan - vanhoja opaskirjasia, esitteitä ja siemenvaihtoluetteloita.

Käsikirjastoon tuli 10 alan kotimaista ja 14 alan ulkomaista kausijulkaisua (liitteet, kohta B). Intendentti selvitti vuoden lopussa kyselyllä, mitä puutarhaan tulevista lehdistä henkilökunta piti työnsä kannalta tarpeellisina ja mitä lehtiä toivottiin nykyisten lisäksi tilattaviksi käsikirjastoon.

Vuoden lopussa puutarhan käsikirjastossa oli noin 112 hyllymetriä teoksia, eripainoksia ja aikakauslehtiä.

Helka-kirjastotietokannassa oli puutarhan käsikirjaston teoksista kaikkiaan noin 800. Julkaisuja oli mahdollista lukea puutarhan kirjastossa (23 käyntikirjasta), mutta niitä ei lainattu.

Arkisto

Arkisto karttui vuoden 2002 asiakirjoilla.

Kasvikokoelma ja siemenvaihto

ELÄVIEN KASVIEN KOKOELMAT, KARTUNTA JA POISTOT

Kasvitietokanta

Vuonna 1990 käyttöön otetussa kasvitietokannassa oli 31.12.2002 tiedot 13.430 kasvikannasta. Puutarhan nykyiseen kokoelmaan niistä kuului 6.747 kasvikantaa, joista 5.709 oli kokoelmakasvihuoneisiin tai ulkopuutarhoihin istutettuina (hyötykasvimaan ja systemaattisen osaston yksivuotiset ovat luvussa mukana, mutta mukaan ei ole laskettu Kumpulan puutarhan aidan ulkopuolelle istutettuja kasveja; kasvikannoista 896 oli kasvihuonekokoelmassa). Lisäksi kasveja oli Kumpulan taimistossa, Kaisaniemen ja Kumpulan lisäyshuoneissa ja siemenvarastossa. Kokoelmassa oli yhteensä 242 kasviheimon edustajia (kasvihuoneissa oli 167 kasviheimon ja ulkopuutarhoissa 154 kasviheimon edustajia). Kasvikannoista 611 oli merkitty luonnonkasvupaikallaan eriasteisesti uhana laiseksi, ja kasvihuonekokoelman kasveista 115 oli merkittäviä hyötykasveja.

Kustaa Niini päivitti 26.3. kasvihuoneosastojen muuttuneet tunnukset kasvitietokantaan, ja tällöin myös kasvitietokannasta poistui kasvihuoneiden 1930-luvulta käytössä olleet A- ja B-nimitykset sekä lisäyshuoneiden Ö- ja C-tunnukset ja siemenvaraston D-tunnus, joiden käytöstä oli luovuttu jo vuodenvaihteessa.

Lähetäjä tietojen lyhenteiden auki kirjoittamista jatkettiin.

Visa Lipponen selvitti kasvien nimistöä ja määräsi puutarhan nimeämättömiä kasveja.

Kartunta Kertomusvuonna tietokanta karttui 947 kasvikannan tiedoilla (liitteet, kohta C). Siemenvaihdon kautta saatiin 651 kasvikantaa, ja puutarhan omaan siemenvaihtoon kerätyistä tai ostetuista siemenistä otettiin kokoelmiin 11 kantaa. Siemenkaupoista - pääasiassa Habitec Oy:ltä ja Exotic Gardenista - ostettiin 172 erää siemeniä ja taimistoista 11 kasvia tai kasvikantaa. Lahjoituksena saatiin 15 lahjoittajalta yhteensä 48 kasvikantaa (liitteet, kohta C). Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen (KTTK) siementarkastusosastosta saatiin 23 annosta kotimaisten viljelykasvien siemeniä. Kolmelle Kaisaniemessä villiytyneenä kasvavalle kasvikannalle annettiin tunnus.

Markku Häkkisen *Musa*-tutkimusprojektin 28 uuden banaanikannan tiedot tallennettiin kasvitietokantaan.

Poistot Yhteensä kuoli 97 kasvikantaa, niistä 23 lisäyshuoneista. Kaisaniemen ulkopuutarhasta kuoli 10 kantaa ja kasvihuoneista 33 kantaa, Kumpulan ulkopuutarhasta 21 kasvikantaa.

Kasvikantoja poistettiin yksivuotisten kasvien lisäksi 168 kantaa. Kaisaniemen ulkopuutarhasta poistettiin 30 kantaa ja kasvihuoneista 4 kantaa, Kumpulan puutarhasta 2 kantaa. Lisäyshuoneista poistettiin itämättöminä jne. 132 kasvikantaa.

Kasvitieteen laitosrakennuksen peruskorjauksen takia rakennuksen itäpäästä, lohkoista 139, kaadettiin 11.3. ja 18.3. kolme lehtikuusta (00ZZ-0197, 00ZZ-0200, 00ZZ-0201) ja 18.3.

lohkosta 146 yksi lehtikuusi (00ZZ-208). Laitosrakennuksen rakennustyömaaksi luovutetulle, aidatulle alueelle jäi 37 pensasta tai puuta, jotka rakentajien oli tarvittaessa lupa poistaa. Laitosrakennuksen edessä lohossa 123 kasvanut ja aikanaan sementillä vahvistettu metsävaahtera 00ZZ-0015 halkesi juhannusviikonlopun 22. - 23.6. myrskyssä ja poistettiin.

Korkeasaareen annettiin kasvihuonekasvien pistokkaita ja ylimääräisiä kasveja ja taimia. Kasvihuoneista varastettiin helmikuussa uhanalainen kaktus täpläpiispanhattu *Astrophytum myriostigma* 1979-225.

- Atk-kartat Eeva Peltonen piirsi kasvihuoneosastojen 309 ja 311 istutuskartat sekä päivitti Kumpulan ulkopuutarhan osastojen istutuskartat. Valtionhallinnon harjoittelija Elina Vaskelainen päivitti hyötykasvimaiden 203 ja 205 istutuskartat.
- Näytteet Ekologian ja systematiikan laitoksen preparaattori Anneli Ekman jatkoi kesällä herbarionäytteiden keruuta Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan hyötykasvimaiden kasveista, hän keräsi näytteet yhteensä 95 kasvista. Yksi näyte kustakin kasvista jää Kumpulan Yläkartanon herbariohuoneeseen vertailuaineistoksi ja opintokokoelmaksi.
- Eeva Peltonen ja Paula Havas-Matilainen keräsivät ja prässäsivät kasvinäytteet 26:sta sellaisesta kasvimaantieteellisen osaston kukkivasta tai hedelmävaiheisesta kasvista, josta näytettä ei ollut aiemmin kerätty. Näytteet sijoitetaan Kumpulan herbariohuoneeseen. Tieto puutarhasta kerätyistä kasvinäytteistä tallennettiin kasvitietokantaan.

KAISANIEMI

Kasvihuoneiden nimet oli muutettu vuoden 2001 lopussa vastaamaan huoneen uudistettua sisältöä. Kasvihuoneosastoihin sijoitettiin uudet suomenkieliset nimikilvet ja niistä poistettiin kaikki vanhat tietotaulut ym. Piirrettiin uusi kasvihuoneiden pohjakartta.

Kaisaniemen kasvihuone- ja ulkopuutarhan kasvien vanhojen käsin kaiverrettujen, ilman tunnuslukua olevien nimikilpien uusimista jatkettiin. Samassa yhteydessä intendentti tarkisti kasvien nimistön ja levinneisyysalueen.

Kokoelmakasvihuoneissa oli 896 kasvikantaa (poiminta 7.4.2003), joista tutkimuskasvihuoneessa ja kasvivarastossa, kasvihuoneosastossa 301, oli 75 kasvikantaa (niistä 36 oli tutkimusbanaaneja). Kasvihuoneisiin istutettiin 50 kasvikantaa (ja 301:een lisäksi 18 *Musa*-kantaa ja 5 muuta kasvikantaa). Paranaanjättilumme (*Victoria cruziana*) kylvettiin 17.1. ja istutettiin 21.3.

Kaisaniemen ulkopuutarhassa kasvoi 2.892 kasvikantaa (poiminta 7.4.2003), joista puuvartisia oli 1.643 ja ruohovartisia 1.249; ruohovartisista 70 oli yksivuotisia. Puutarhaan istutettiin 49 kasvikantaa (puuvartisia 16, ruohovartisia 33 kantaa; ruohovartisista 16 oli yksivuotisia).

Kaisaniemen lisäyshuoneessa tuotettiin kasvihuonekasvien ja Kaisaniemen ulkopuutarhan yksivuotisten kasvien taimet.

KUMPULA

Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa (Hortus Geobotanicus, Hortus Ethnobotanicus; aidan ulkopuolisia alueita ei ole laskettu mukaan) kasvoi 31.12.2002 yhteensä 2.314 kasvikantaa, joista puuvartisia oli 1.386 ja ruohovartisia 928; ruohovartisista 257 oli yksivuotisia. Kumpulan puutarhaan istutettiin, hyötymaiden esikasvatettujen tai suoraan maalle kylvettyjen yksivuotisten kasvien lisäksi, 29 kasvikantaa (puuvartisia 11 kantaa ja ruohovartisia 18 kantaa).

Kasvimaantieteellisessä osastossa (Hortus Geobotanicus) kasvoi kaikkiaan 1.569 istutettua kasvikantaa, puita oli 1.081 ja ruohoja 482 alkuperää (yksivuotisia 6). Eri taksoneita oli kaikkiaan 942 (Eurooppa 306, itäinen Pohjois-Amerikka 195, läntinen Pohjois-Amerikka 138, Kaukoitää 221 ja Japani 168). Kertomusvuonna osastoon istutettiin uutena tai täydennysistutuksena 28 kasvikantaa.

Kulttuurikasviosastossa (Hortus Ethnobotanicus) oli yhteensä 766 kasvikantaa (niistä 82 oli vanhoja XX-tunnuksellisia ja 7 ZZ-tunnuksellisia). Kasveista oli hyötykasviosastossa 447. Hyötykasviosaston kasveista 249 oli yksi- tai 2-vuotisia; yksivuotiset (ja osa 2-vuotisista) poistettiin maalta marraskuun alussa. Puuvartisia oli 94. Ruusukentällä oli yhteensä 39 ruusukantaa, 22 taksonia.

Lisäyskasvihuoneessa tuotettiin taimia Kumpulan kasvimaantieteelliseen osastoon, Kaisaniemeen puistoon ja (perennat) systemaattiseen osastoon. Kaisaniemen yleisömyyntiin tuotettiin pistokaslisäyksellä törmäviiniä (*Vitis riparia* 'Beta' 1990-583). Lisäksi lisäyshuoneessa kasvatettiin taimia Kumpulan hyötykasviosastoon.

SIEMENVAIHTO

Kasvitieteellisen puutarhan siemenvaihtotietokannassa oli 427:n 66 eri valtiossa sijaitsevan kasvitieteellisen puutarhan, arboretumin ja tutkimuslaitoksen yhteystiedot. (Lisäksi puutarha oli vaihtoyhteydessä 7 muun puutarhan kanssa, eli vaihtokumppaneita oli yhteensä 434.)

Vuonna 2001 omalla keruumatkalla kerätyistä siemenistä sekä vuonna 2002 kuudelta kerääjältä ostetuista siemenistä koottiin vaihtoluettelo, mutta se ei ilmestynyt vielä vuonna 2002. Vanhoja siemeniä lähetettiin 4 annosta.

Vaihtoluetteloita saatiin yhteensä 195 vaihtokumppanilta, niistä muutama sähköpostitse tai puutarhojen kotisivuilta. Vaihtokumppaneilta, 102 puutarhasta, saatiin 734 annosta siemeniä. Niistä välitettiin puutarhan ulkopuolisille tutkijoille 41 annosta. Puutarhan omaan tutkimuskäyttöön saatiin 211 annosta *Sedum*-, *Sempervivum*-, *Rhodiola*- ja *Jovibarba*-sukujen siemeniä sekä lisäksi juurujen pistokkaita ja siemeniä.

Metsähallitukselta saatu Nuuksion kansallispuiston kasvien keruulupa oli voimassa vuoden 2002 loppuun; keruusta raportoitiin Metsähallitukselle.

Tutkimus

OMA TUTKIMUSHANKE

Puutarhan tutkimushanke "Ulkomaisten koriste- ja puutarhakasvien kotiuttaminen Etelä-Suomen oloihin" (93-510-001) jatkui. Keruumatkoilta 1993 - 1995 tuoduista yhteensä 987 kasvikannasta (Japani 401, Kiina 336 ja Kanada 250) oli 31.12.2002 elossa yhteensä 623 eli 63,1 %:a (Japani 183 kantaa/45,6 %, Kiina 240 kantaa/71,4 %, Kanada 200 kantaa/80,0 %). Keruumatkoilta tuoduista 523 eri kasvitaksonista (Japani 202, Kiina 185, Kanada 136) oli vuoden 2002 lopussa elossa 371 eli 70,9 %:a (Japani 122/60,4 %, Kiina 144/77,8 %, Kanada 105/77,2 %).

Kasvien lisäys oli ohi ja miltei kaikki kasvit istutettu. Vielä istuttamatta, vain taimistossa, oli 5 Kanadaa tuotua kasvikantaa. Kertomusvuoden 5 istutusta (13 tainta) olivat täydennysistutuksia. Taimia oli 1994 - 2002 istutettu Kumpulaan ja Kaisaniemeen kaikkiaan 32.304 kappaletta (kaikki eivät enää oleet elossa). (Liitteet, D)

Ekologian ja systematiikan laitoksessa olivat tekeillä seuraavat kaksi puutarhan tutkimushankkeeseen liittyvää tai sen aineistoa käyttävää, laitoksen opettajien johtamaa opinnäytetyötä:

Laura Hiltunen: Honshun puuvartiskasvit ja Hokkaidon puiden varhaiskehitys puutarhassa (lisensiaatin tutkielma, ohjaaja T. Koponen)

Seija Lehtinen: Koillis-Kiinan puuvartiset kasvit ja ennuste niiden kestävyydestä Suomessa (pro gradu -tutkielma, ohjaaja T. Koponen).

TUTKIMUKSEN TUKITOIMINNOT

Edellä mainittujen opinnäytetöiden lisäksi olivat tekeillä seuraavat puutarhaan liittyvät pro gradu -tutkielmat:

Tapio Uusikivi: Suomessa viljeltyt lehtikuuset (ekologian ja systematiikan laitos; ohjaaja Timo Koponen)

Tapio Uusikivellä oli lupa ottaa käpy- ja oksanäytteitä puutarhan lehtikuusista pro gradu -työtään varten, ja muutamia *Larix laricina* 1992-0187 -yksilöitä merkittiin tutkimuksellisesti kiinnostavina.

Elna Vaskelainen: Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan hyötykasvien ympäristömyrkkypitoisuudet (ekologian ja systematiikan laitos, systemaattisen biologian osasto, systemaattis-ekologinen kasvitiede; ohjaaja Sirku Manninen)

Elna Vaskelainen selvittää pro gradu -työnään, sisältävätkö Kumpulan puutarhassa kasvavat hyötykasvit ympäristömyrkyjä (elohopea-, kadmium-, lyijy-, nitraatti- ja PAH-yhdistepitoisuudet) eli ovatko ne syötäväksi kelpaavia vai eivät. Elna Vaskelainen otti kesällä maanäytteet ja kasvinäytteet Kumpulan hyötykasvimailta. Kasvinäytteet (34 kpl) analysoidaan ekologian ja systematiikan laitoksen ja Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen yhteistyönä. Ensimmäiset tulokset ovat odotettavissa toukokuun 2003 loppuun mennessä.

Valmistui Jari Härkösen kandidaatintutkielma, jota varten hän oli saanut kasvitieteellisestä puutarhasta lehmusnäytteitä (amurinlehmus *Tilia amurensis*, japaninlehmus *T. japonica* jne.):

Härkönen, J. 2002: Suomessa viljeltyjen lehmustaksonien morfologiset ja fenologiset tuntomerkit. - Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopisto, soveltaisan biologian laitos, puutarhatiede.

Säänmittausasema

Kumpulan kampuksella sijaitsevan fyysikaalisten tieteiden laitoksen ilmakehätieteen osaston sääasemaa (lämpötila, kosteus, sade) suunniteltiin Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan lisäysalueen laitaan.

JULKAISUT JA ESITELMÄT (liitteet, kohta A)

Puutarhan omaan tutkimushankkeeseen liittyvä julkaisu

Mustilan 100-vuotisjuhlasymposion Kumpulaan 19.6. tekemään juhlaritkeilyä varten ja myöhempään käyttöön Timo Koposen ja Aune Koposen vuona 1997 ilmestyneestä Kumpulan puutarhan opaskirjasta otettiin 100 kappaleen suuruinen toinen painos, jossa kasvihakemisto korvattiin toukokuussa 2002 laaditulla luettelolla:

Koponen, T. & Koponen, A. 2002: Introduction to the new Botanical Garden at the University of Helsinki. 2nd edition with updated taxon list. 74 s. Botanical Garden, University of Helsinki. Ylipistopaino, Pikapaino.

Muut julkaisut

Laadittiin puutarhan vuosikertomus 2001 "Kasvitieteellinen puutarha. Toimintakertomus 2001. 32 s. + liitteet. Yliopistopaino, Helsinki. Pikapaino." Vuosikertomusta monistettiin ja kansitettiin arkistoon ja jakeluun 30 kappaletta.

Merja Pulkkinen toimitti puutarhasta kertovista vuoden 2001 lehtileikkeistä kansitetun monisteen "Helsingin yliopiston kasvitieteellinen puutarha. Lehtileikkeet 2001" (114 s, Yliopistopaino), jota jaettiin tärkeille sidosryhmille.

Pimpinellaa, Suomen kasvitieteellisten puutarhojen yhdyslehteä, jonka toimitusvuoro oli Turun yliopiston kasvitieteellisessä puutarhassa, ilmestyi yksi numero (helmikuussa vol. 20, 2001).

Havas-Matilainen, P. 2002: Tiukka ja hyvä vuosi 2000. Yhdyshenkilöpalsta, Helsingin yliopiston kasvitieteellinen puutarha. - Pimpinella 20 (2001): 21 - 24.

Koponen, T. 2002: Esimiehen katsaus. - Kasvitieteellinen puutarha, toimintakertomus 2001. s. 5 - 6.

Lipponen, V. 2002: Seljakämmekä *Dactylorhiza sambucina* (L.) Soó. Kuukauden orkidea. - Orkidealehti 35 (3): 86.

Lipponen, V. 2002: Orkidealajien, -risteymien ja -lajikkeiden oikeinkirjoitus. - Orkidealehti 35 (4): 138 - 140.

Lipponen, V. 2002: Kaisaniemen *Dendrobium aphyllum* ja *Dendrobium tortile*. - Orkidealehti 35 (6): 224 - 226.

Lipponen, V. 2002: Huumehörhöt eivät vainoa kasvihuoneita. - Ilta-Sanomien 25.3., vastine Lukijat-palstalla.

Lipponen, V. & Pohjakallio, K. 2002: Orkideaopas. 2., laajennettu painos. 92 s. Orkidealehden erikoispainos marraskuussa 2002. ISBN 951-98034-1-6.

Peltonen, E. 2002: Kumpulan elämää vuodesta toiseen... - Pimpinella 20 (2001): 16 - 20.

Esitelmät Visa Lipponen piti 27.3. Mäntsälän ammattiopistossa luennon kasvitieteellisen puutarhan Japaniin, Kiinaan, Kanadaan ja Bulgariaan tekemistä kasviaineiston keruumatkoista.

Leif Schulman piti "Plant species-level systematics: patterns, processes and new applications" -kongressissa (13. - 15.11., Leiden, Hollanti) esitelmän "Plant

speciation modes in Amazonia with special reference to the Melastomataceae (Kasvien lajiutumistavat Amazoniassa, esimerkkejä heimosta Melastomataceae)”.

Leif Schulman esitteli Hanasaressa 28.11. pidetyssä Suomen biodiversiteettitutkimusohjelma FIBRE:n päätösymposiumissa “Luonnon monimuotoisuuden synty- ja ylläpitomekanismit Länsi-Amerikassa: poikkeuksellinen lähestymistapa” -tutkimushankkeen tuloksia.

Posterit Visa Lipponen kokosi kasvitieteelliselle puutarhalle banaanilajeista postereista ja elävistä banaanikasveista näyttelyosaston “Banaani ei ole puu” pääkaupunkiseudun ensimmäisille luomumessuille, jotka pidettiin jäähallissa 31.8. - 1.9.

TUTKIMUSYHTEISTYÖ

SILMU-projekti

Eri seuranta-asteisiin, mm. Helsingin yliopiston Kaisaniemen kasvitieteelliseen puutarhaan, istutettujen SILMU-projektin tutkimuskasvien - *Sorbus aucuparia*, 5 kantaa, yhteensä 32 kpl; *Rosa majalis* 'Tornedal' 6 kpl, *Potentilla* Fruticosa-ryhmä 'Tervola' 6 kpl - havainnointi aloitettiin 1994, ja sitä on tehty oululaisen LuK Kati Heikkilä-Huhdan laatimien ohjeiden mukaisesti. Perusha vainnointivaiheen jälkeen oli tarkoitus siirtyä uuteen kevyempään, METLA:n ohjeiden mukaan tapahtuvaan havainnointiin.

SILMU-kasveja seurattiin edellisvuoden tapaan supistetusti: merkittiin muistiin kuolleet ja huonovointiset kasvit sekä tiedot seurantakasvien kukinnasta (kukki/ei kuki, kukinta runsas/niukka). Intendentti Visa Lipponen laati ja lähetti havainnointiraportin Ouluun 30.9.

Saintpaulia-hanke

Johanna Kolehmainen (ekologian ja systematiikan laitos), jonka lisääntymisbiologiseen väitöskirjatyöhön (*Saintpaulia*-suvun tutkimus- ja ex situ -suojeluhanke) puutarha on lupautunut antamaan kasvatuspöytätilaa ja katkotta puutarhurityövoimaa kasvien hengissä pitämiseen, luopui toukokuussa työtilasta, jonka hän oli saanut Kumpulän puutarhan kirjastosta, ja siirtyi työskentelemään Viikin Biokeskus 3:n jatko-opiskelijahuoneeseen.

Musa-hanke Kaisaniemen kasvihuoneessa 301 (ja lisäys huoneissa 401 ja 402) kasvatettiin Markku Häkkisen tutkimusbanaanija. Banaanija oli 31.12.2002 kasvamassa yhteensä 44 alkuperää ja 37 taksonia. Tutkimuskasvit ovat puutarhan kasvitietokannassa. Ensimmäiset banaanit kukkivat ja tekivät hedelmiä. Markku Häkkinen oli 1.9.–1.12. Malesiassa, Singaporessa ja Intiassa tutkimusmatkalla.

Luentoja banaanilajeista:

6.9. Universiti Putra Malaysia, Kuala Lumpur (n. 30 kutsuvierasta, isäntänä prof. H. F. Chin)

5.11. Untan Universiti Pontianak, esitelmä “Wild bananas of Borneo” (yliopiston rehtorin pyynnöstä n. 250 metsä- ja maatalousopiskelijalle)

15.11. The Sarawak Biodiversity Centre, Semongok, esitelmä (powerpoint ja diat) “Wild Bananas of Borneo” (n. 50 kutsuvierasta)

Lehti- ja tv-haastatteluja:

13.11. Malesian bahaankielisissä uutisissa oli noin viiden minuutin lähetys Markku Häkkisen tutkimuksista ja hänen haastattelunsa.

13.11. uutinen M. Häkkisen banaanitutkimuksista englanninkielisissä lehdissä Sun ja Sarawak Tribune

15.11. esitelmätilaisuuden jälkeisen lehdistötilaisuuden uutisointi televisiossa

16.11. esitelmän uutisointi englanninkielisissä lehdissä The Borneo Post, The Malaysian ja New Strait Times. Lisäksi uutinen oli Malesian bahasankielisissä lehdissä.

Julkaisu:

Häkkinen, M. 2002: About Ornamental Bananas, A Condensation of "Diversity in the Genus *Musa*". - Fruit Gardener, California Rare Fruit Growers Vol 34 (5); 22 –25.

Crassulaceae-heimon eräitten taksonien selvitystyö

Visa Lipponen aloitti intendenttikautenaan *Sedum* s.l., *Rhodiola*-, *Sempervivum*- ja *Jovibarba*-suvun holarktisten taksonien selvitystyön ja jatkoi sitä virkasuhteen päätyttyä. Kertomusvuonna tutkimukseen puutarhan kansainvälisen siemenvaihdon kautta tilatut, puutarhan kasvitietokantaan tallennetut 209 tutkimuskasvia on kylvetty Kumpulan lisäysosestoon.

Muut

Puutarha välitti suomalaisille tutkijoille siemeniä kansainvälisen siemenvaihdon kautta 41 annosta. Puutarhan siemenvaihtoon ostettuja ja kerättyjä siemeniä sekä puutarhassa kasvia kasveja, niiden osia ja siemeniä annettiin koti- ja ulkomaisille tutkijoille.

Yliopistonlehtori Sirkku Mannisen ohjaamat tutkijat Kaisa Koivisto ja Teri Pitkänen idättivät ja kasvattivat 26.3. - 21.5. Kumpulan lisäyshuoneessa tutkimuskasveja.

Jari Härkönen keräsi Kaisaniemen ja Kumpulan lehmüksistä oksanäytteitä (22.3.), lehtinäytteitä (19.5.) ja hedelmävaiheiset näytteet (24. ja 25.9.) pro gradu -työnsä "Lehmüstaksonien (*Tilia* spp.) määrittäminen menetelmät" isoentsyymianalyysistä varten. Työ kuuluu Helsingin lehmukset -selvityksen osaan "Pohjoiset taajamapuut", jonka vastuuhenkilönä on Olavi Junttila soveltavan biologian laitokselta.

Jirka Stellberg, Hämeen ammattikorkeakoulu, Lepaa, teki erikoistyötään 1800-luvun koristeperennoista ja kävi Kumpulan puutarhassa ja käsikirjastossa etsimässä tietoja kasvitieteellisestä puutarhassa 1800-luvulla kasvatetuista perennoista.

Dr. Maximilian Weigendille (Institut für Biologie - Systematische Botanik und Pflanzengeographie der Freien Universität Berlin) lähetettiin kahden pohjannokkoskannan (*Urtica dioica* subsp. *sondenii* 1978-9321 ja 1994-0244) juurakoita *Urtica dioica* ja sen lähisukulaisien taksonomian tutkimukseen.

Visa Lipponen selvitti viljelyksessä ja myymissä olevien juurujen taksonomiaa ja sai puutarhan kautta juurun pistokkaita Oulun yliopiston kasvitieteellisestä puutarhasta (13 taksonia), Turun yliopiston kasvitieteellistä puutarhasta (21 taksonia), taimitoista jne.

Oulun yliopiston kasvitieteelliseen puutarhaan annettiin mökinruusun *Rosa majalis* 'Focundissima' K4-1980-1936 pistokkaita verrattaviksi tornionlaaksonruusuun *R. majalis* 'Tornedal'.

Piia Koponen, systematiikan ja ekologian laitos, keräsi 17.6. ja 8.8. puutarhasta 14 lehti- ja havupuun ja varvun lehtiä valitakseen sopivia laboratorioskäsitelymenetelmiä niiden anatomian tutkimiseksi. Piia Koponen käyttää menetelmiä väitöskirjatyössään "Effects of ozone and drought on foliar surfaces and anatomy/morphology of plants". Pekka Tammi, Hämeen ammattikorkeakoulu, kävi 18.7. ja 29.7. tutustumassa Kumpulan Koillis-Kiinan kasveihin. Pekka Tammi teki puutarhastandardien koulutusohjelmassa opinäytetyötä aiheesta "Lepaan taimistolla lisättyjen puuvartisten Koillis-Kiinan kasvien menestyminen Suomessa". Lepaan puutarhaoppilaitos oli ollut kasvitieteellisen puutarhan

yhteistyökumppani Kiinasta 1994 kerätyn kasviaineiston osalta ja oli saanut siemeniä ja lupautunut kasvattamaan kasveja ja seuraamaan niiden menestymistä. Lepaan taimisto oli ottanut myymiensä Koillis-Kiinan kasvien ostajien henkilötiedot ylös, ja Pekka Tammi oli lähettänyt kaikille kyselyn kasvien menestymisestä. Hänen opinnäytetyönsä perustui suurelta osin kyselyyn sekä Lepaalle jääneiden kasvien tutkimiseen. Kumpulan materiaalia hän käytti vertailuna. Visa Lipponen oli 18.7. Pekka Tammen oppaana, ja 29.7. Martti Koponen kertoi tutkijalle lohkojen ja niissä kasvavien kasvien hoidosta, lannoituksesta jne. Pekka Tammelle lähetettiin luettelo laitoksista, joille kasvitieteellinen puutarha oli lähettänyt Kiinasta 1994 keräämäänsä kasvimateriaalia.

Tarkastaja Kim Tilli Kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta (KTTK) kävi 23.8. Kumpulan puutarhassa tarkastamassa siellä kasvatettavat tulipolteen (*Erwinia amyulovora*) isäntäkasvit (*Malus*, *Pyrus*, *Chaenomeles*, *Crataegus*, *Sorbus*, *Cotoneaster*). Tarkastuspäytäkirjan mukaan kasveissa ei ollut mitään tulipolteeseen (bakteeritauti) viittaavia oireita.

Länsi-Afrikassa työskentelevä saksalainen tutkija oli löytänyt Internetistä tiedon, että Helsingin kasvitieteellisessä puutarhassa kasvaa trooppisesta Afrikasta kotoisin oleva jamssi *Dioscorea sansibariensis* (K4-1997-0516; Tansania-retkikunnan vuonna 1996 tuoma). Visa Lipponen lähetti kysyjälle määrityksen avuksi kasvin tuntomerkit ja digitaalikuvia.

Dmitry Schigel, joka tekee väitöskirjaa harvinaisissa käävissä elävistä kovakuoriaisista, sai 6.11. Kumpulan asuinrakennuksen viereisestä kellarista viileän, kuivan tilan toukkien talvehtimiseen. Tutkimustyö jatkuu keväällä 2003, kun kovakuoriaiset kuoriutuvat.

Jaakko Saarinen sai Kumpulan kasvitieteellisestä puutarhasta *Cardiocrinum cordatum* 1993-0774 siemeniä Hämeessä tapahtuvaan idätys- ja kasvatuskokeiluun. Tutkija raportoi intendentille kokeilun tuloksista.

Vesa Muurinen sai 29.11. ja 12.12. kasvimateriaalia (58 erää kokoelmakasvien siemeniä ja Salicaceae-heimon kasvien pistokkaita) Kumpulan puutarhasta kokeiltavaksi perusteilla olleessa Arboretum Vaevankalliossa.

Mustilan arboretumiin annettiin 22 erää Kumpulan kasvien siemeniä 29.11.

Yan Peng Ng soveltavan biologian laitokselta sai 9.12. kasvihuoneissa kukkivien Asteraceae-heimon kasvien *Senecio articulatuksen* ja *Sonchus congestuksen* kukkia käytettäväksi *Gerbera hybridan* kukan kehitystä käsittelevässä tutkimuksessa.

Oululaiselle tutkijalle lähetettiin Oulun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan kautta mäkikuisman (*Hypericum perforatum*) siemeniä Kumpulan puutarhasta ja sen lähialueelta.

ASiantuntijavierailut

Mustilan Arboretum teki 100-vuotisjuhla-retkeilyn 19.6. Kumpulan kasvitieteelliseen puutarhaan. Oppaana oli puutarhan eläkkeelle jäänyt esimies prof. Timo Koponen.

Tieteelliset seurat

Puutarha oli The Royal Horticultural Society, Botanic Gardens Conservation Internationalin, The International Palm Society, Tropical Biology Associationin ja Suomen Orkideayhdistyksen jäsen.

Kokoelmien opetuskäyttö

Kurssien ja opiskelijoiden käytävissä olivat puutarhan kasvikokoelmat ja tilat - Kaisaniemen puutarha, sen kasvihuoneet ja kasvihuonerakennuksen toisen kerroksen seminaaritilat sekä Kumpulan puutarha -, ja kasvitietokanta, istutuskartat ja käsikirjasto. Puutarhan 9 hengen auto oli ekologian ja systematiikan laitoksen kurssien käytössä.

Kaisaniemen puutarha oli avoinna opiskelijoille aukioloaikoinaan; Helsingin yliopiston opiskelijoilta ei peritty pääsymaksua kasvihuoneisiin. Ekologian ja systematiikan laitoksen opiskelijoille kasvihuoneet olivat avoinna tiistaista sunnuntaihin, ja heidän oli mahdollista opiskella niissä paitsi niiden aukioloaikana (kello 11 - 17) myös ennen avaamista ja aukioloajan jälkeen porttien sulkemisaikaan asti (talvella kello 18:aan, kesällä kello 20:een; kasvihuoneiden avaimen sai vahtimestarilta). Laitoksen opetuksella oli ensisijainen oikeus kasvihuonerakennuksen toisessa kerroksessa olevien seminaaritulojen (Linkola, Elfving) käyttöön. Seminaaritiloja käytti 4 kurssia.

Kumpulan kasvitieteellinen puutarha oli avoinna opiskelijoille virka-aikana; ekologian ja systematiikan laitoksen sekä biotieteiden laitoksen opiskelijat saivat tarvittaessa käyttöönsä puutarhan portin avaimen. Avoin yliopisto kustansi porttien pitämisen opiskelijoilleen auki elo-syyskuussa, maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin kello 20:een ja lauantaisin ja sunnuntaisin 8 - 20. Ekologian ja systematiikan laitoksen ja avoimen yliopiston lajintuntemuskuulustelujen järjestäjille lähetettiin hyötymaiden päivitettyt istutuskartat. Kurseille annettiin kasvimateriaalia.

HELSINGIN YLIOPISTO

Puutarhan kokoelmia käyttivät ainakin alla luetellut 15 Helsingin yliopiston kurssia ja opintojaksoa, joilla opiskelijat suorittivat yhteensä 644 opintoviikkoa (opintojakson opintoviikkomäärä/jakson suorittaneiden opiskelijoiden määrä sulkeissa). Helsingin yliopiston ulkomaiset vaihto-opiskelijat tutustuivat 4.10. kasvihuoneisiin puutarhan oppaan johdolla.

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Systemaattisen biologian osasto (sisältää ruotsinkielisen opetuksen)

526082	Avomaan hyöty-, yrtti- ja rohdoskasveja; kasvitieteen pääaineopiskelijoille pakollisen lajintuntemuksen kuulusteli Ilkka Kytövuori/Timo Saarinen ja (ruotsinkielinen opetus) C.-A. Hægström (2 ov/3 opiskelijaa).
526081	Puut, pensaat ja perennat (2 ov/3)
52601	Kasvien morfologisen adaptaation kurssi (2 ov/15)
52616	Subtrooppisia ja trooppisia hyöty- ja koristekasveja sekä niiden biologiaa (2 ov/7)
526005	Siemenkasvisystematiikka (3 ov/14; 1 ov/1)
526000	Johdatus kasvi- ja sienitieteeseen (2 ov/103; 1 ov/15)
52065	Ekonominen kasvitiede (1 ov/63)
526066	Yleisöopastus kasvitieteellisessä puutarhassa, 10 kertaa (1 ov/9)
52064	Kasvien ja jäkäläsienten tuntemus (2 ov/98)
52690	Opintoretkeilyt Fennoskandian ulkopuolelle (Gran Canaria; 2 ov/20)

Biotieteiden laitos, kasvifysiologian osasto

52516 Fysiologisen ja ekologisen kasvianatomian kurssi (2 ov/8 opiskelijaa)

Avoin yliopisto

526082 Avomaan hyöty-, yrtti- ja rohdoskasveja; kuulustelija Leo Junikka (2 ov/23 opiskelijaa)
 52064 Kasvien ja jäkäläsienten tuntemus (2 ov/27)
 526000 Johdatus kasvi- ja sienitieteeseen (1 ov/52; 2 ov/1)

Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

PTAR111 Puutarhakasvitieteen kurssi (2 ov/x)

Lisäksi:

- Timo Saariselle, joka on uudistamassa "Subtropicalia ja trooppisia hyöty- ja koristekasveja ja niiden biologiaa" -opintojakson vaatimusluetteloa, lähetettiin sähköisesti kopio kasvitieteellisen puutarhan kasvitietokannasta.
- Ekologian ja systematiikan laitoksen populaatiobiologian osaston "Johdatus eläintieteeseen" -kurssin harjoitustöihin annettiin Kaisaniemen puutarhan kompostista lieroja.
- Ympäristöemian harjoitustyökurssille otettiin Kumpulän hyötykasviosastosta maaperänäyte.
- Pentti Alanko tutustutti 4.10. kurssilaisia Kaisaniemen kasvihuoneisiin ja niiden hyötykasveihin.

MUU OPETUSKÄYTTÖ

Puutarhan kasvikoelmiin kävivät tutustumassa mm. seuraavat eri oppilaitosten opiskelija- ja koululais- sekä piirtäjä-, maalaus- ja kuvausryhmät:

- Otavan puutarhaoppilaitoksen yo-linja vieraili kasvihuoneissa oppaan johdolla 12.3.
- Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulun (HELIA) opiskelijat haastattelivat Visa Lipposta 7.3. ja 3.5. puutarhan atk-ohjelmista jne. HELIAN Tietojärjestelmän harjoitusprojektiin.
- Muotoiluinstituutti EVTEK:n opiskelijoita oli 16.4. piirtämässä kasvihuoneissa.
- Kaisaniemen ulkopuutarhasta annettiin kasvimateriaalia biologian olympialaisvalmennuskurssille retkeilykasvion avulla tehtävää määritysharjoitusta varten.
- Kolme Kalajärven yläasteen, Espoo, oppilasta kuvasi 23.5. kasvihuoneissa koulun omana projektina lyhytelokuvaa.
- Kasvihuoneissa piirtäjiä Plant sketching workshopista 1.6. ja 7.6.
- Hyötykasviyhdistyksen Annalan puutarhan koulutus- ja kurssitilan kesäharjoittelijat tutustuivat Kumpulän kasvitieteelliseen puutarhaan 4.7.
- Malmin sosiaali- ja terveydenhoitoalan oppilaitoksen farmanomian opiskelijat perehtyivät Kumpulän puutarhassa ja Kaisaniemen puutarhan kasvihuoneissa kasvaviin lääke- ja rohdoskasveihin puutarhan oppaiden johdolla 8.8., 15.8., 20.8. ja 22.8.

- Maunulan yhteiskoulun yläasteen ja lukion 10 hengen ryhmä tutustui Kumpulan puutarhaan puutarhan oppaan johdolla 8.8.
- Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun alainen Etelä-Karjala Tietomaakunta -koulutushanke oli toteuttanut Etelä-Karjalan alueen perus- ja lukio-opetuksen käyttöön ei-kaupallisen oppimateriaalipankin, jonka osana oli kokoelma opetus- ja kasvatustyötä tukevia Internet-linkkejä. Puutarhan kotisivut oli otettu mukaan näihin linkkeihin.
- Mäntsälän ammattioppilaitoksen kukkakauppa-alan opiskelijat tutustuivat puutarhan oppaan johdolla Kaisaniemen kasvihuoneiden vihersisustuskasveihin 27.8.
- Porvoon lukion opiskelijoita Kaisaniemen kasvihuoneissa opastetulla kierroksella tutustuttiin maapallon kasvillisuuteen "Kasvien salattu maailma" -kurssillaan 29.8.
- Työtehoseuran aikuiskoulutuslaitoksen opiskelijat tutustuivat Kumpulan hyötykasvimaihin 2.9. ja 9.9.
- Helsingin kuvataidelukion opiskelijoita oli piirtämässä Kaisaniemen puutarhassa 4.9.
- Muotoiluinstituutin graafisen linjan opiskelijoita oli piirtämässä kasvihuoneissa 3.10.
- Arkadan medianomiopiskelijat piirsivät kasvihuoneissa 8. ja 10.10.
- Puistolassa ala-asteelle lähetettiin Kumpulan hyötykasvimaiden kasviluettelot ja kartat tulevaan tutustumiskäyntiä varten.
- Taidekoulu Maan opiskelijoita oli piirtämässä Kaisaniemen kasvihuoneissa 17.10.
- Työväenopiston opiskelijoita oli piirtämässä kasvihuoneissa 16.11.
- Pekka Halosen akatemian opiskelijoita oli piirtämässä kasvihuoneissa 22.11.
- Hämeen ammattikorkeakoulun (Lepaa) ensimmäisen vuosikurssin puutarhuriopiskelijat ja heidän opettajansa tutustuivat kasvihuoneisiin 22.11.
- Kuvataideakatemia opiskelijoita oli piirtämässä kasvihuoneissa 5.12.

Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen vaikuttavuus

ASIAN TUNTIJATEHTÄVÄT

Visa Lipponen tarkisti allergiakaveja esittelevän ja lääkäreille, sairaanhoitajille ja apteekkeille jaettavan julisteen ruotsinkieliset nimet. Samalla Visa Lipponen korjasi sekä suomenkielissä että tieteellisissä nimissä olleita virheitä ja määrittäi julisteen koevedoksessa olleen kasvin.

Visa Lipponen lähetti Habitec Oy:n siemenistä vastaavalle henkilölle pyynnön korjata yhtiön siemenhinnastoissa olevat virheelliset kasvien nimet (hämähäkkikukka *Cleome spinosa* po. *C. hassleriana*; marjasavikka *Chenopodium capitatum* po. *C. foliosum*)

Visa Lipponen vastasi tullin *Tabernanthe ibogaa* koskevaan kysymykseen. Tämä arikalainen kasvi aiheuttaa hallusinaatioita.

Martti Koponen opetti Kumpulan kampuksella Piia Kuposelle ja Juhana Niemiselle puuhun kiipeämistä 13.8. Piia Koponen oli lähdössä Sveitsiin keräämään kasvimateriaalia väitöskirjatutkimustaan varten.

Visa Lipponen selvitti Ilmelän Ikikesässä 13.9. myynnissä olleiden juurujen oikeat tieteelliset nimet ja lajikkeet ja sai kaikista maksutta pistokkaan. Vertailumateriaalina hän käytti omaa, muista kasvitieteellisistä puutarhoista tutkimusmateriaaliksi hankkimansa, elävien juurujen ja lähisukuisten kasvien kokoelmaansa.

Leif Schulman antoi Maa- ja metsätalousministeriöön sieltä kysytyt kasvien suomenkieliset nimet.

Leif Schulman antoi Otavalle pyynnöstä lausunnon H. Pesosen ruokakirjan "Yksilöllinen ruokavalio" käsikirjoituksesta.

Yleisövalistus ja yleisöpalvelu

YLEISÖ, HINNAT, KÄVIJÄMÄÄRÄT

Kaisaniemi Kaisaniemen ulkopuutarha oli avoinna 1.5. - 30.9. kello 7 - 20, muulloin kello 7 - 18. Ulkopuutarhaan ei ollut pääsymaksua, ja sinne oli mahdollisuus varata maksullinen opastus. Kasvihuoneet olivat avoinna tiistaista sunnuntaihin sekä (myös maanantaiksi osuvina) pyhäpäivinä kello 11 - 17. Arkimaanantaisin kasvihuoneet olivat suljettuina. Torstaisin otettiin päiväkotiryhmiä vastaan kello 10 alkaen. Pääsymaksu kasvihuoneisiin oli aikuisilta 4 euroa (23,80 mk), eläkeläisiltä, työttömiltä ja ryhmien jäseniltä 3 euroa ja opiskelijoilta, varusmiehiltä, koululaisilta ja alle 18-vuotiailta 2 euroa (11,90 mk). Helsingin yliopiston henkilökunta ja opiskelijat, luonnontieteellisten museoiden ja kasvitieteellisten puutarhojen henkilökunta sekä alle 7-vuotiaat ja ryhmien johtajat pääsivät sisälle maksutta, samoin Helsinki-kortilla ja lehdistökortilla kasvihuoneisiin pääsi ilman pääsymaksua. Kausikortti, joka oikeutti vierailemaan kasvihuoneissa niiden aukioloaikoina rajattomasti 12 kuukauden ajan ostopäivästä lukien, maksoi 20 euroa. Kasvien kuvaaminen puutarhassa ja kasvihuoneissa oli sallittua ja maksutonta, mutta julkaistujen kuvien kuvauspaikka vaadittiin mainittavaksi. Mainos- yms. kuvaukset olivat maksullisia.

Ulkopuutarhan kävijämäärää ei laskettu. Kasvihuoneiden kävijämäärä saatiin kassakuitista ja ovilaskurista.

Kasvihuoneissa kävi kaikkiaan noin 50.000 henkeä. Kirjattuja retkikuntia kävi 292. Retkikunnista oli pääkaupunkiseudulta 161, Etelä-Suomesta 48, Keski-Suomesta 2, Hämeestä 36, Itä-Suomesta 16 (Pohjois-Karjala 1, Savo 5, Kymi 10), Länsi-Suomesta 9, Pohjanmaalta 7 ja Pohjois-Suomesta 2; 9:n suomalaisretkikunnan paikkakunta ei ollut tiedossa. Ruotsista oli 1 retkikunta ja Venäjältä 1.

Helsinki-kortilla kasvihuoneissa vieraili 585 aikuista ja 71 lasta, yhteensä 656 henkeä; vierailut keskittyivät kesä - elokuulle (365 käyntiä).

Vuonna 2002 ilmestyneessä MEK/Tuomas Santasalo Ky:n julkaisussa Matkailukohteiden kävijämäärät 2001 puutarha oli kävijämäärältään julkaistussa esiteltyistä Suomen tiede- ja opetuskohteista 8. sijalla.

Kumpula Kumpulän kasvitieteellisessä puutarhassa retkikunnilla oli mahdollisuus vierailla opastetusti. Kumpulassa opastettiin kaikkiaan 7 ryhmää (osa niistä virkatyönä).

EUROON SIIRTYMINEN

Myös puutarhassa siirryttiin euron käyttöön 1.1.2002. Yleisöpalvelun uusista euromääräisistä hinnoista oli sovittu vuoden 2001 johtokunnan kokouksissa; hintoja pyöristettiin. Puutarhan esitelehtisiin hinnat korjattiin tarroilla.

TIEDOTTAMINEN

Visa Lipponen päivitti puutarhan kotisivuja, ja Kustaa Niini hoiti kasvitietokannan ja puutarhan lohko- ja istutuskarttojen verkkopäivityksen. Visa Lipponen lisäsi kotisivuille Ajankohtaista puutarhasta -alasin, jolle laitettiin yleisöpalvelun tiedotusvälineille lähettämät tiedotteet, gallerian näyttelytiedotteet jne.

Sähköpostiosoite hortus-botanicus@helsinki.fi oli yleisöpalvelun käytössä.

Puutarhan puhelinautomaatista (puh. 191 50071) sai toukokuusta lähtien 3 minuutin mittaisen suomen-, ruotsin- ja englanninkielisen aukioloaika- ja hintatiedotuksen. Kokoelmista ja niiden opiskelukäytöstä, puutarhan kansainvälisestä siemenvaihdosta ja siementen välittämisestä sen kautta tutkijoille, siemenkeruusta, vuosikertomuksesta ja henkilötiedoista yms. tiedotettiin kasvitieteen tiedotuslehdessä *Botanicumissa*.

Päivitettiin englanninkielinen Botanical Garden, University of Helsinki -tietopaketti ("puutarha pähkinänkuoressa"), joka oli vuosikertomuksen liitteenä ja jaossa puutarhassa.

Myyntisihteeri tiedotti tiedotusvälineille puutarhan aukioloajoista, näyttelyistä, kasvien kukinnasta, myyntiartikkeleista jne. yhteensä 20 tiedotteella. Helsingin yliopiston laitostiedotteena tiedotettiin 18.12. yliopiston henkilökunnalle henkilökunnan kasvihuoneiden sisäänkäynnin muuttuminen maksulliseksi (2 euroa) 1.1.2003 sekä vuodenvaihteen aukioloajoista ja näyttelyistä.

Puutarha ja sen aukioloajat oli mainittu Helsinki Expertin julkaisemissa Helsinki this weekissä ja Helsinki Card -käyttöoppaassa. Kaisaniemen ja Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan tiedot annettiin Helsingin kaupungin matkailutoimistolle "Helsinki Mikä Missä Milloin. Tietoja ryhmämatkojen järjestäjille 202" -julkaisuun ja Suomen www-hakemisto WebInfon tietokantaan. Puutarhan tiedot olivat myös matkailuviestintä Comma Finland Oy:n ylläpitämässä verkkopalvelussa (www.lomasuomi.fi/matkailuyrittaja). Puutarhan tiedot olivat Helsinki in your pocket -oppaassa sen ilmestymisajan, kevääseen 2002.

Puutarhasta oli tietoa Helsingin puhelinluettelossa Helsingin yliopisto, kasvitieteellinen puutarha -otsikon alla. Tietoja oli myös Helsingin yliopiston museon julkaisuissa Helsingin yliopiston museoita ja kokoelmia, Helsingfors universitets museer och samlingar ja Museums and Collections of the University of Helsinki, Puutarha liiton Puutarhakalenterissa ja Helsingin kaupungin alueen museoiden näyttelyistä laaditussa informaatiojulkaisussa Helsingin keskustan museot/The Helsinki City Museums Kevät/Spring 2002, jota jakoivat hotellit, infopisteet ja kirjastot, sekä Puutarhaliiton sivuilla, joilla esiteltiin koko maan ja pääkaupunkiseudun puutarhamatkailukohteet.

Puutarhan yhteystiedot olivat osoitteessa www.lomasuomi.fi sekä Suomen www-hakemistossa (www.webinfo.fi), joka löytyy mm. seuraavista palveluista: www.jippii.fi, www.keltaisetsivut.fi ja www.yrittajat.fi. Puutarhan yhteystiedot päivitettiin valmisteilla olleeseen Frommer's Scandinavian Travel Guide -matkailijaoppaan vuoden 2003 painokseen.

Myyntisihteeri, toimistosihiteeri ja kassa vastasivat puutarhan aukiolo- ja hintatiedusteluihin. Nauhoitettu, kolmikielinen tiedote oli kuultavissa numerosta 191 50071.

Puutarhan suomen-, ruotsin- ja englanninkielisiä esitteitä jaettiin asiakkaille maksutta, samoin Ilmatieteen laitoksen kolmekielistä esitettä Kaisaniemen sääsama.

Puutarhan lehtileikekokoelma 2001 monistettiin ja kansitettiin ja jaettiin vuoden lopussa puutarhan sidosryhmille ja käytettiin edustustarkoituksiin.

Kasvihuoneista poistettiin vanhentuneet, huonokuntoiset pohjakartat ja esitteet.

Messuosasto Luomumessuilla

Puutarhalla (intendentti Visa Lipponen) oli 3 x 2 m²:n osasto Jäähallissa 31.8. ja 1.9. pidetyillä ensimmäisillä Luomumessuilla. Osaston teemana oli "Banaani ei ole puu". Esittelytauluilla kerrottiin banaanin suvusta ja tiedotettiin kasvitieteellisestä puutarhasta. Lisäksi näytteillä oli puutarhassa olevia tutkimusbanaaneja: *Musa velutina* 2001-443, kukkiva *M. coccinea* 2001-387, *M. mannii* 2001-396, *M. ornata* 2001-300 ja *M. ornata* 'Royal Red' 2002-892 sekä hedelmävaiheinen *M. rosea* 2001-401.

NEUVONTA

Kasveja koskevia kysymyksiä tuli intendentille, toimistoon, myyntisihteerille, ylipuutarhurille ja puutarhureille. Kyselyjä tuli puhelimitse, faksilla, sähköpostitse ja kirjeitse kääntäjiltä, toimittajilta, kukkakauppiailta, mainostoimistoista ja yksityishenkilöiltä, ja kasveja tuotiin määritettäväiksi. Tietoja kysyttiin myös eri lehtien kasveja koskeviin uutisiin ja esimerkiksi Helsingin Sanomien Kysy Kirstiltä- tai Kysy Torstilta -palstalle. Kysymyksiin vastattiin tai ne ohjattiin asiantuntijoille, Suomen luonnonkasveja ja itiökasveja koskevat kysymykset kasvimuseoon. Intendentti vastasi puhelimitse 299 kysymyksen, sähköpostitse 62 kysymykseen ja kirjeitse 13 kysymykseen. Toimistoon tuli 285 kysymystä ja myyntisihteerille kolmisensataa.

Puutarhasta kysyttiin kasveista ja kasvimaailman ilmiöistä, kasvien nimistöstä (suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset sekä tieteelliset nimet), sukulaisuudesta, määrittämisestä, organologiasta, morfologiasta, fysiologiasta, levimellisyydestä, uhanalaisuudesta, rauhoituksesta, myrkyllisyydestä, allergiaa aiheuttavista kasveista, syötävyydestä, hyötykäytöstä, saatavuudesta, hankintapaikoista, kasvilampuista, lisäämisestä, siirtämisestä, leikkaamisesta ja muusta hoidosta, taudeista, tuholaisista, lehtien puhkeamisajasta, kukkimasta, kukinta-ajasta, hedelmistä, kasvuliikkeistä sekä kasvien hävittämisestä. Puutarhasta tiedusteltiin kasvien kuvia ja kasveja kuvattaviksi. Vuonna 2002 puhuttivat muun muassa näsiän kukkiminen, tuoksukki (*Ambrosia artemisiifolia*), hulluruoho, tuoksuköynnöksen hedelmät, peikonlehden kukinta, jättiukonputki ja jättitatar, tupakan viljely ja tammenterhojen kylvä.

LEHDISTÖ, RADIO, TELEVISIO, MUUT KUVAUKSET

Puutarhassa oli kaikkiaan 82 erilaista haastattelua tai kuvausta (liitteet, kohta E).

Kasvitieteellisen puutarhan henkilökuntaa haastateltiin 13 lehtiartikkeliin (Visa Lipponen, Merja Pulkkinen, Leif Schulman), 5 radio-ohjelmaan (Visa Lipponen, Leif Schulman, Merja Pulkkinen; Piia Koponen) ja 2 televisio-ohjelmaan (Visa Lipponen, Leif Schulman).

Puutarhaa, sen kasveja ja tapahtumia kuvattiin 21 lehtiartikkeliin, 1 radio-ohjelmaan ja 2 televisio-ohjelmaan; lisäksi puutarhaa kuvattiin kirjoihin, lehtiin jne.

Kasveja ja kasvinosia annettiin mainos- ym. kuvauksiin. Puutarhaa käytettiin 4 mainoskuvauksessa ja (haastattelu-, kuvaus- tms. paikkana) 15 lehti- ja 8 televisiokuvauksessa.

Puutarhan leikkokokoelma karttui 117 suomen-, 19 ruotsin- ja 2 englanninkielisellä puutarhaa käsittelevällä artikkelilla, uutisella, maksuttomalla ilmoituksella ja muulla puutarhaa sivuavalla lehtikirjoituksella.

OPASTUS Retkikuntien oli mahdollista tilata käyntivarauksen yhteydessä opastus (Kaisaniemen ulkopuutarha ja kasvihuoneet (arkipäivisin 45 euroa/tunti, iltaisin, lauantaisin ja sunnuntaisin 55 euroa/tunti) sekä Kumpula (1,5 h tuntia kestävä kierroksen hinta oli virka-aikana 85 euroa, virka-ajan ulkopuolella 100 euroa).

Oppaina oli etupäässä kasvitieteen pääaineopiskelijoita. Intendentti opasti tutkijavieraita, ja ylipuutarhuri, myyntisihteerit, puutarhurit ja toimistosihteerit opastivat ammattiryhmiä ja asiantuntijoita. Opiskelijaoppaat opastivat 197 suomenkielistä, 8 ruotsinkielistä ja 4 englanninkielistä retkikuntaa, ja henkilökunta opasti 12 suomenkielistä retkikuntaa, 1 ruotsinkielistä

sen retkikunnan ja 2 englanninkielistä retkikuntaa. Lisäksi myyntisihteeri opasti tilojen katsojia, kuvaajia, elokuvien tekijöitä ym.

NÄYTTELYT

Kasvihuoneiden yhdyskäytävässä, galleriassa, olivat seuraavat 12 näyttelyä, joita pääsi katsomaan kasvihuoneiden sisäänkäynnin hinnalla:

- 2.–31.1. Prof. Timo Koponen: Bambu - puuta, heinää
- 1.2.–3.3. Tuula Knif, etupistokirjontatöitä
- 6.3.–1.4. Sinikka ja Seppo Halme: Rakkaudesta lasiin. Kutsuvierasavajaiset 6.3.
- 3.–28.4. Tatsuo Hoshika: Etelän valo
- 1.–31.5. Nelly Jurvélius: Parantavia kasveja Jumalan apteekista/Läkande växter ur Guds apotek
- 4.–30.6. Anita Schulman, Leif Schulman: Tropical Inspiration - diversiteettiä savesta. Näyttelyn avajaiset olivat 3.6.
- 2.–31.7. Annukka Laine: Onnen hetkiä mamsellin puutarhassa
- 1.–31.8. Maija Ruoslahti: kukka- ja kasvitauluja, kukkakirjoja. Avajaiset 1.8.
- 3.–29.9. Taide- ja tekstiilityöpaja Luovilla: TEKÖ. Luonnonmateriaaleista valmistettuja luontoaiheisia käsitöitä ja teoksia. Avajaiset 3.9.
- 1.–27.10. Elina Jaakkoja (EVTEK) ja Kaisa Mäkelä (EVTEK): Kasvu. Tekstiilitaitteen näyttely.
- 20.10.–1.12. Studio Aura ry:n kuvataiteilijat: Maalauksia. Avajaiset 29.10.
- 3.–29.12. Irja Suutarinen: Suo kutsuu ja kalat. Öljyväri- ja akryylimaalauksia sekä savesta tehtyjä pienoisteoksia.
- [1.–29.1.2003 olleen tammikuun näyttelyn (Sari Parviainen: Paikka Sydämessä) avajaiset olivat 31.12.]

KOKOUS- JA JUHLATILAT

Palmuhuonetta ja sen siipihuoneita sekä palmuhuonerakennuksen toisen kerroksen seminaarihuoneita (Linkola, Elfving) käytettiin 163 tilaisuuteen.

PUUTARHAPUOTI

Kasvihuoneilla kassan yhteydessä olevassa myyntipisteessä oli kirjojen ja puutarhan matkamuistojen lisäksi myynnissä kortteja, koruja, kirjanmerkkejä, kynttilöitä, mukeja ja

pehmoeläimiä. Myynnissä oli myös puutarhan kasveista lisättyjä tai kokoelmasta poistettuja kasveja, esim. neidonhiuspuu, katsura, viiniköynnös, jamssi, maataisritarinkukka, vanilja, anopinhammas, mehikasveja, kahvipensas, kuningaspalmu jne. Visa Lipponen laitoi puutarhan kotisivuille myytävänä olevien kasvien luettelon ja laatimansa myyntikasvien hoito-ohjeet.

Tapahtumia

Prof. Timo Koponen (puutarhan esimies 1992 - 2001) jäi eläkkeelle 1.2.2002. Timo Koposen jäähyväisnäyttelyn Bambu - puuta, heinää lopettajaiset ja samalla Timo Koposen eläkkeellelähtökahvit olivat 28.1. Tilaisuuden järjestivät yhdessä ekologian ja systematiikan laitoksen systemaattisen biologian osasto, kasvimuseo ja kasvitieteellinen puutarha. Aluksi oli kasvitieteen laitosrakennuksen luentosalissa Timo Koposen bambuluento, diakuvia Timo Koposen uralta, puhe ja lahjojen jako, minkä jälkeen oli kahvitilaisuus Palmusalissa.

Mustilan Arboretumin 100-vuotisjuhlassa 17. - 19.6. Helsingin yliopiston kasvitieteellistä puutarhaa edustivat FT Aune Koponen ja prof. emer. Timo Koponen. He veivät Mustilaan puutarhan lahjana seppelvarvun *Stephanandra incisa* K4-2000-0308. Juhlasymposio teki 19.6. Timo Koposen opastuksella retken Kumpulan puutarhaan.

Vallilan siirtolapuutarhan asukkaat tutustuivat Kumpulan puutarhaan puutarhan oppaan johdolla. Retkikunta lahjoitti puutarhalle siirto lapuutarhan 70-vuotishistoriikin "Vallilan siirtolapuutarha 1932–2002".

Suomen vanhin omakotiyhdistys, Kanta-Helsingin Omakotiyhdistys ry, johon kuuluvat Kumpulan kartanon entiset alueet Koskela, Kumpula, Käpylä ja Toukola, vietti 75-vuotisjuhlaansa 28.8. Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa. Tilaisuus alkoi Yläkartanon edessä juhlallisuuksin ja jatkui puutarhan oppaan opastamalla puutarhakierroksella. Osanottajia oli noin 80.

Kumpula-seura ry. teki 28.8. vuotuisen opastetun tutustumisretkensä Kumpulan kasvitieteelliseen puutarhaan. Visa Lipposen opastamalle kiertokäynnille osallistui noin 25 kumpulalaista.

Järjestyksessä viidettä puulle ja metsille omistettua Puun päivää, jonka viettäminen alkoi Lohjalla 1998 ja jota oli vietetty vuosittain Vesan päivänä 27.9., vietettiin 27.9.2002 Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa (järjestäjiä edusti toimittaja Pirjo Hongisto). Osallistujien kasvitieteelliselle puutarhalle lahjoittama pilarimänty *Pinus sylvestris* 'Fastigiata' istutettiin havupuulohkoon 126. Muistopuun luovutti Metsähallituksen pääjohtaja emeritus Pentti Takala ja otti vastaan yliopiston kansleri Risto Ihamuotila. Osanottajilla oli mahdollisuus osallistua järjestäjien kustantamaan opastettuun puistokierrokseen.

Helsingin yliopiston taidehistorian oppiaine ja yliopiston tiedotusyksikkö järjestivät syyskuussa neljänä torstaina Kumpulan kampuksella maksuttomia taidehistoriallisia, Kumpulan kartanolle ulottuneita kävelykierroksia.

Kasvimuseo tarjosi vuorollaan perinteiset kasvitieteen joulukahvit 5.12. kasvimuseon Arabian-tiloissa (Hämeentie 153). Puutarhasta osallistuivat Leif Schulman ja Paula Havas-Matilainen.

Kaisaniemen kasvihuoneiden joulupuuna oli vuonna 2002 ussurinpihta (*Abies holophylla* 1989-0093). Vladivostokista vuonna 1989 siemenenä saatu ja vuonna 1993 Kumpulan kasvimaantieteellisen osaston Kaukoidän lohkoon 254 istutettu puu kaadettiin, kun puuryhmää oli harvennettava.

Talous

Kasvitieteellisen puutarhan vuonna 2002 käytettävissä olleista määrärahoista ja tuloista 73,5 %:a oli budjettivaroista ja 23,0 %:a kotitalouksilta, elinkeinoelämältä, valtion virastoilta ja laitoksilta sekä kunnilta. Työvoimaministeriöstä oli 2,6 %:a (tukityöllistettyjen palkat) ja hankerahoituksesta 0,9 %:a (puutarhalle myönnettiin yliopiston tasa-arvohankerahoista 5.000 euron määräraha tuoksu- ja koskettelu puutarhan kivityöura kan toteuttamiseen vuonna 2002).

Jenny ja Antti Wihurin rahasto hyväksyi 5.6. Timo Koposen 4.4. esittämän Kaisaniemen kasvitieteellisen puutarhan ulko puutarhan oppaan painatuskustannuksiin myönnetyn 6.727,52 euron (40.000 mk) apurahan käyttötarkoituksen muutoksen. Apuraha voidaan käyttää henkilökohtaisena apurahana Visa Lipposelle Kaisaniemen ulko puutarhan oppaan tekstien kirjoittamiseen.

Kasvitieteellisen puutarhan tilakustannukset (2.281 m²) olivat 304.866 euroa.

Tulot

Matemaattis-luonnontieteelliseltä tiedekunnalta (tili 1) (sisältää yliopistollisten erityistehtävien määrärahan 151.400 euroa)	418.965,00
- määrärahanjako 2002 (23.1.2002)	398.400,00
- palkkakorjaus/Valpas (4.2.2002)	4.465,00
- lisämäärärahanjako (30.4.2002)	16.100,00
Toimintamääräraha 2001, siirto (tili 411)	7.052,00
Maksullinen toiminta 2001, siirto (tili 41251)	17.026,41
Maksullinen toiminta, tulot 2002 (tili 251)	116.403,34
- tuotot kotitalouksilta	87.022,37
- tuotot elinkeinoelämältä	10.832,17
- tuotot valtion virastoilta ja laitoksilta	7.925,61
- tuotot kunnilta	6.124,91
- muut tuotot liiketaloudellisesta toiminnasta	4.498,28
Tukityöllistettyjen palkat (TM)	14.788,66
Hankerahoitus (tasa-arvohankerahoista tuoksu- ja koskettelu puutarhan kivityöhön)	5.000,00
Käytettävissä yhteensä	579.235,41

Lisäksi matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta maksoi puolet eli 963,11 euroa puutarhan jätevaihtolavan ostohinnasta ja puutarhassa työskenteli 2,5 kuukautta ekologian ja systematiikan laitoksen valtionhallinnon harjoittelija.

Menot

Palkkakustannukset 2002 (ei TM) 444.261,81

Pysyvät palkat (sisältää myyntisihteerin palkkakustannukset) 425.026,33

- vs kuukausipalkat 321.814,80
- vs lomarahat 19.079,21
- vs. ylityökorvaukset 1.880,34
- työnantajan sosiaaliturvamaksut 23.308,51
- eläkemaksut 57.860,41
- tapaturmamaksut 1.083,06

Määräaikaisten palkkakustannukset 31.231,07

- kasvienhoito 19.235,48
- maksullinen toiminta 11.995,59

Tukityöllistettyjen palkat (TM) 14.788,66

Yleisen toiminnan menot (sisältää maksullisesta palvelutoiminnasta vain pöytäpuhelimet) 29.063,84

Koneet, laitteet (ei atk) 2.999,99

- kuljetusvälineet 963,12
- kevyet työkoneet 1.150,00
- tutkimus- ja opetusvälineet 245,08
- viestintälaitteet 641,79

Atk 3.467,99

- henkilökohtaiset tietokoneet 2.694,76
- atk-laitteet 348,36
- atk-tarvikkeet 390,80
- atk-käsikirjat 34,07

Käsikirjasto 2.105,62

- kirjat (käsikirjasto) 715,10
- kausijulkaisut (käsikirjasto) 1.121,52
- jäsenmaksut ulkomaille (sisältää kausijulkaisun vuosikerrat) 269,00

Toimisto 3.687,04

- toimistotarvikkeet 475,97
- painatus- ja monistuspalvelut 473,81
- postimaksut 67,14
- puhelin- ja telemaksut (sisältää maksullisen toiminnan pöytäpuhelimet) 2.578,66
- muut toimistopalvelut 42,00
- pöytäpäivyyrit 49,46

Puutarha, verstaas, auto 15.085,17

- verstaastyökalut, auton kustannukset, kasvienhoitovälineet, kasvit ja siemenet 8.771,50
- kuljetusvälineiden korjaus 308,92
- muiden koneiden ja laitteiden huolto ja korjaus 4.664,80
- ajoneuvovero 117,00
- poltto- ja voiteluaineet 553,06
- rahat ja kuljetuspalvelut 99,80
- kemialliset tuotteet 570,09

Henkilöstö 1.613,84

- suojavaatteet 835,21
- päivärahat, kotimaa 13,00
- päivärahat, ulkomaa 319,00
- kilometrikorvaukset 124,26
- koulutuspalvelut 37,04
- virkistyspalvelut 215,03
- kokoustarjoilut 70,30

Muut kulut 104,19

- muut sekalaiset kulut 104,19

Maksullisen toiminnan menot (ei sisällä palkkoja -
määräaikaisten palkat eriteltyinä kohdassa
palkkakustannukset 2002 - eikä pöytäpuhelinlaskuja)

13.009,65

- kevyet työkoneet 559,73
- av-välineet 555,00
- toimistotarvikkeet 427,42
- atk-tarvikkeet 129,88
- GSM-puhelumaksut 123,00
- painatus- ja monistuspalvelut 314,04
- ilmoitus-, mainos- ja markkinointikulut 555,00
- pankkipalvelut 502,94
- aineet ja tarvikkeet myyntiin 3.968,31
- osuus yleiskustannuksista 5.815,21
- koulutus 13,89
- muut sekalaiset kulut 45,23

Menot yhteensä**501.123,96**

Tuoksu- ja koskettelupuutarhahankkeen toteuttamista lykättiin laitusrakennuksen peruskorjauksen takia, ja tasa-arvotoimikunta myönsi puutarhalle lisää aikaa tasa-arvohankkeen toteuttamiseen vuoden 2003 marraskuun loppuun.

Dekaani oli myöntänyt puutarhateknikko Martti Koposelle luvan rajoitetusti käyttää omaa autoa virka-ajossa vuonna 2002.

LAITEHANKINNAT

Ostettiin

- kaksi tietokonenäyttöä sekä osina kolme tietokonetta
- kaksi GSM-puhelinta
- työkaluvaunu ja akkuporakone
- vaihtolava (matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta maksoi puolet)
- Hytar-pumppu
- painepesuri.

- Maksulliseen toimintaan ostettiin
- lämpökuittikirjoitin
  - piirtoheitin
  - kylmäaminointilaitte.

KOKONAISKUSTANNUKSET

Kasvitieteellisen puutarhan kokonaiskustannukset olivat ilman laskennallisia tilakustannuksia 501.123,96 euroa ja tilakustannukset mukaan lukien 805.989,96 euroa. Puutarhassa oli istutettuna 5.709 kasvikantaa, joten kustannukset kasvikantaa kohti olivat 87,78 euroa (517 mk) / 141,18 euroa (838 mk).

A. HENKILÖKUNTA

Kasvitieteellisen puutarhan pysyvät virat ja niiden varsinaiset hoitajat (puutarhan esimiehenä toimi oman työnsä ohella ekologian ja systematiikan laitoksen professori Jaakko Hyvönen):

Intendentti	FM Leif Schulman (virka vapaa 1.10.2001 - 30.9.2002)
Myyntisihteeri	hortonomi Johanna Björkstén (virka vapaa 30.10.1999 - 30.9.2003)
Toimistos sihteeri	FM, VHTT Paula Havas-Matilainen
Ylipuutarhuri	hortonomi AMK Kustaa Niini
Puutarhurit	puutarhuri Sinikka Grahn puutarhuri Pirkko Hamunen puutarhuri Rauni Kivinen puutarhuri Outi Pakkanen (virka vapaa 19.12.2002 - 8.2.2003) hortonomi Eeva Peltonen puutarhuri, kauppateknikko Merja Pulkkinen (myyntisihteerinä ja virka vapaa puutarhurin virasta 4.4.2002 - 30.9.2003) puutarhuri Virpi Kaikula (s. Sorsa) hortonomi AMK Marita Tiiri (virka vapaa 19.10.2001 - 31.7.2003) hortonomi Katja Uski (virka vapaa 1.3.2001 - 31.3.2003)
Puutarhateknikko	puutarhuri Martti Koponen
Puutarhatyöntekijä	Hassan Gadir

Määräaikainen virkasuhde:

Puutarhatyöntekijä Antti Kyllästinen (27.10.2001 - 28.10.2003)

Koulutustilaisuudet, joihin henkilökuntaa osallistui:

- 28.1. klo 9.30 - 12 Merja Pulkkinen ja Kustaa Niini osallistuivat yleislaskutusjärjestelmän tiedotustilaisuuteen.
- 12.2. Rauni Kivinen sähköposti- ja Internet -koulutuksessa
- 28.2. klo 9 - 12 Eeva Peltonen ja Paula Havas-Matilainen Toimiva ja terve työyhteisö -koulutustilaisuudessa
- 7.3. Kustaa Niini oli FinnBuild02-rakennusmessuilla.
- 8.3. klo 8.30 - 14 Rauni Kivinen ja Eeva Peltonen osallistuivat Toiminta tulipalon sattuessa -koulutuspäivään.
- 20.3. klo 12 - 16 Eeva Peltonen ja Paula Havas-Matilainen Toimiva ja terve työyhteisö -luentosarjan 2. tilaisuudessa
- 17.4. klo 9 - 16 Rauni Kivinen, Eeva Peltonen ja Paula Havas-Matilainen osallistuivat Tarvoitteena terve työyhteisö -luentosarjan kolmanteen osioon.
- 17.4. Merja Pulkkinen osallistui Porthaniasa pidettyyn laskutusjärjestelmän tiedotus- ja keskustelutilaisuuteen
- 20.5. klo 13.30 Paula Havas-Matilainen osallistui Yliopistopainon Itsepalvelukopiointi ja tulostaminen tulevaisuudessa -iltapäiväseminaariin.
- 21.5. klo 12.15 - 15.45 Eeva Peltonen ja Paula Havas-Matilainen osallistuivat Ta voitteenä terve työyhteisö -luentosarjan neljänteen osioon.
- 15.8. puutarhan henkilökunnasta osallistuivat Lepaan Puutarhateknikka 2002 -näyttelyyn Kustaa Niini, Eeva Peltonen, Martti Koponen, Merja Pulkkinen ja Virpi Kaikula sekä Sirku Huisko, Anu Ristimäki ja Tuulikki Niskanen.
- 28.8. klo 9 - 15 Kustaa Niini Ulkomaalaiset byrokraatiassa -koulutustilaisuudessa.
- 30.8. Merja Pulkkinen Forma Syksy 2002 -messuilla
- 19.9. klo 9 - 15.45 Paula Havas-Matilainen osallistui Taloushallinto tutuksi -koulutustilaisuuteen.
- 24.9. klo 9 - 12 Paula Havas-Matilainen osallistui Talouden vuosiprosessi -koulutustilaisuuteen.
- 14.10. klo 12 - 15.45 Paula Havas-Matilainen osallistui Taloudessa tapahtuu -koulutustilaisuuteen.
- 1.10. (aamupäivällä) Merja Pulkkinen ja Paula Havas-Matilainen osallistuivat yliopiston laitos-tiedottajien tapaamiseen.
- 16.10. klo 12 - 15.45 Kustaa Niini osallistui Taloudessa tapahtuu -koulutustilaisuuteen.

- 21.10. klo 12 - 15.45 Merja Pulkkinen osallistui Taloudessa tapahtuu -koulutustilaisuuteen.
- 22.10. klo 8.30 - 14.30 Paula Havas-Matilainen osallistui En sitoimet tuli palo-, onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa -koulutustapahtumaan.
- 1.11. klo 9 - 12 Paula Havas-Matilainen osallistui TUHTI-, ASTI-, MUTI- ja YHTI-tietokantojen tallennuskoulutukseen.
- 4.11. klo 9.15 - 16 Kustaa Niini oli yhteensä kolmipäiväisen Käytännön esimiestyö -koulutuksen ensimmäisessä osiossa.
- 7.11. klo 8.30 - 16 Paula Havas-Matilainen oli Hätäensiapu 2/2002 -koulutustilaisuudessa.
- 13. ja 15.11. klo 8.15 - 11.45 sekä 10.12. klo 16 - 19 Eeva Peltonen, Rauni Kivinen ja Outi Pakkanen CorelDraw-peruskurssilla
- 20.11. Paula Havas-Matilainen yliopiston julkisuuslakikoulutuksessa klo 12 - 15.45.
- 12.12. klo 9 - 16 Leif Schulman oli Käytännön esimiestyö -koulutuksen ensimmäisessä osiossa (koulutus jatkui tammikuussa 2003).

Oma koulutus

- 23.1. klo 10.50 - 12.30 Korkeasaaren opastelulla Africasia- ja Etelä-Amerikka-talokierroksella olivat Visa Lipponen, Sinikka Grahn, Outi Pakkanen, Virpi Kaikula, Merja Pulkkinen, Eeva Peltonen, Martti Koponen, Paula Havas-Matilainen ja Antti Kylläinen.
- 4.3. klo 13 - 15 Visa Lipposen Kaisaniemen kasvihuoneissa opastaville pitämälle kasvi-huonekurssille osallistuivat puutarhan kaksi opastajaa Fredrik Ek ja Aleksi Envall ja myyjä Anna Åström sekä henkilökunnasta Pirkko Hamunen, Virpi Kaikula ja Outi Pakkanen.
- 9.4. klo 9 - 11 Visa Lipposen Kaisaniemen kasvihuoneissa opastaville pitämälle kasvihuonekurssille osallistuivat puutarhan kolme opastajaa Mari Björk, Jessika Rapo, Immi Vuorinen ja Viivi Seppälä sekä henkilökunnasta Kustaa Niini, Eeva Peltonen, Outi Pakkanen ja Merja Pulkkinen.
- 8.5. klo 9.30 - 12.30 Visa Lipposen Kaisaniemen ulkopuutarhassa opastaville pitämään opaskoulutukseen osallistuivat Mari Björk ja Antti Sallinen.
- 28.5. klo 10.15 - 11.15 Visa Lipposen Kumpulassa opastaville pitämään opaskoulutukseen osallistuivat Mari Björk sekä Eeva Peltonen.
- 21.8. Kustaa Niini esitteli Kaisaniemen kesätyöntekijöille Kumpulän puutarhaa.
- 30.9. Visa Lipponen kertoi dioin puutarhan lokakuussa 1998 Bulgariaan ja Kreikkaan tekemästä siemenkeruumatkasta. Koko henkilökunta osallistui.
- 16.12. klo 9 - 12 Leif Schulman koulutti Kaisaniemen kasvihuoneissa opastavia. Opastusopetukseen osallistuivat uudet kasvihuoneoppaat Eeva-Liisa Alanen, Olli Ojala, Eeva Putro, Pinja Pulkkinen, Elina Raukko, Sanna Saari ja Elina Vaskelainen, jo opastavista Outi Leskelä ja Fredrik Ek ja henkilökunnasta Rauni Kivinen, Eeva Peltonen ja Merja Pulkkinen sekä Ritva Hakoaho ja Seppo Sinkkonen.

Henkilökunnan julkaisut

Taulukko 1. Kasvitieteellisen puutarhan henkilökunnan julkaisut v. 2002.

Tieteelliset artikkelit ja erillisteokset	Kpl
- suomenkieliset	4
Posterit	1
Henkilökunnan muu kirjallinen toiminta	
- artikkelit, mielipidekirjoitukset	4
Yhteensä	9

B. KÄSIKIRJASTO

Käsi­kirjas­ton kirjat ovat osastoituina seuraavasti:

01. Helsingin yliopisto
02. Atk
03. Nimistö
04. Sanakirjat
05. Yleiset hakuteokset, kartat
06. Puutarha-alan hakuteokset
07. Kasvimaantiede
08. Floorat
  - Amerikka
  - Eurooppa
  - Afrikka
  - Australia
  - Aasia
09. Yleiskasvitiede
10. Viljely
  - yleisteokset
  - puutarhan suunnittelu ja perustaminen, viherrakentaminen, vesipuutarhat
  - kasvi­huone­viljely ja kasvi­huone­tekniikka
  - maaperä, juuristo, siemenet, kasvatus, jalostus, nurmikko
  - kasvitaudit, tuhola­iset, rikkakasvit, kasvinsuojelu
11. Huonekasvit
12. Kasvi­huone­kasvit
  - yleisteokset
  - kaktukset
  - orkideat
13. Koristekasvit
14. Puut ja pensaat
  - monografiat
  - yleisteokset
  - ruusut
15. Hyötykasvit
  - monografiat
  - yleisteokset
  - alueelliset
  - maustekasvit
  - lääkekasvit, lääkeyrtit
  - myrkylliset kasvit
16. Kasvitieteelliset puutarhat, puistot ja arboretumit; puutarhakemistöt
17. Yleisönvalistus
18. Uhanalaisuus, rauhoitetut
19. Muu kirjallisuus

Kasvitieteelliseen puutarhaan tulivat seuraavat 10 alan kotimaista ja 14 ulkomaista kausijulkaisua:

Kotimaiset

- Hortonomi (maksutta)
- Ilmastokatsaus (maksutta)
- Kasvinsuojelulehti (maksutta)
- Kotipuutarha (maksutta vuoteen 2000; 2000 - kestopilaukset)
- Lutukka (maksutta)
- Orkidealehti
- Puutarha & Kauppa
- Sorbifolia
- Vihertiha
- Viherympäristö (maksutta)

Ulkomaiset

American Nurseryman
Arboretum Leaves (maksutta)
Biologue
Biotropica (jäsenmaksua vastaan)
Botanical Gardens Conservation News (jäsenmaksua vastaan)
Deutsche Baumschule
The Garden (jäsenmaksua vastaan)
Garden News (maksutta)
Gartenpraxis
Gärtnerisch-Botanischer Brief
Palms (jäsenmaksua vastaan)
The Plantsman
Plant Talk
Roots (jäsenmaksua vastaan)

Lisäksi tilattiin

MicroPC
Talouselämä (ylipuutarhuri Kustaa Nii nille)

C. KASVIKOKOELMA

Kasvikokoelman kartuntalähteet ja kartunta v. 2002

Kansainvälisen siemenvaihdon välityksellä saatiin 651 kasvikantaa
Puutarhan omaan siemenvaihtoon kerätyistä tai ostetuista siemenistä otettiin viljelyyn 11 kantaa
Siemenkaupoista ostettiin 172 kasvikantaa
Taimistoista ostettiin 11 kasvikantaa
Lahjoituksena saatiin 48 kasvikantaa
Kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta (KTTK) saatiin 23 kasvikannan siemeniä
Tallennettiin tietokantaan aiemmin tallentamattomana 3 kasvikantaa
Lisäksi *Musa*-projektin 28 uutta banaanikantaa (Markku Häkkinen) kirjattiin kasvitietokantaan

---

Kartunta yhteensä 947 kasvikantaa

Laitokset ja henkilöt, jotka lahjoittivat kasveja puutarhaan 2002
sekä lahjoitettujen kasvikantojen määrä

Kasvintuotannon tarkastuskeskus (KTTK), Siementarkastusosasto 23 kantaa kotimaisten viljelykasvien siemeniä (vehnä, ohra, ruis, kaura, ruisvehnä, rehu-, pelto- ja tarhaherne, isoauringonkukka, rehukaali, rypsi, rapsi)

Arhe, Katriina 1 vanha *Saintpaulia*-kanta
Christenhusz, Maarten 15 erää siemeniä
Grahn, Sinikka 2 erää siemeniä
Haili, Tarha 1 murattimikania
Hongisto, Pirjo 1 pilarimänty (Puun päivän 2002 puu)
Hämäläinen, Jari ja Pirjo 3 käpypalmua
Hänninen, Heikki 1 kirkonruusu
Koponen, Piia 15 erää Sveitsin luonnonkasvien siemeniä
Niissalo, Matti 1 neidonvaippa
Olsoni, Kristin 1 *Hura crepitans*
Pakkanen, Outi 1 maariankämmekkä
Peltonen, Eeva 2 erää siemeniä
Schulman, Leif 1 siemeninä
Uotila, Pertti 2 kpl (kuolantuhkapensas ja *Sparganium erectum* coll.)
Wickström, Jonte ja Mikaela 1 harvinaisen Seychellien endemiitin *Rothmannia annae* siemeniä

D. OMA TUTKIMUSHANKE

Taulukko 2. Japanin (keruumatka 1993), Kiinan (1994) ja Kanadan (1995) kasvien istutus Kaisaniemen (K) ja Kumpulän (G) kasvitieteelliseen puutarhaan 1994 - 2002. Luvut ilmaisevat istutettujen taimien määrän (kpl).

Istutusvuosi	Japani		Kiina		Kanada		Yhteensä
	K	G	K	G	K	G	
1994	5	3.647					3652
1995	674	3.426	190	4.067			8357
1996	11	2.448	462	5.063	113	5.005	13102
1997	11929		61	1.465	144	2.888	4706
1998	2111		3726		20	1.825	1940
1999	30		42195		56139		435
2000	30		1310		2938		93
2001	1		0		23		6
2002	1		2		10		13
Yhteensä	836	9.563	805	10.828	364	9.908	32.304

Taulukko 3. Prof. Timo Koposen johtamilla, Helsingin yliopiston kasvitieteellisen puutarhan 1993 - 1995 tekemillä kasvimateriaalin keruumatkoilla Japanista (1993), Kiinasta (1994) ja Kanadasta (1995) tuotujen kasvien menestyminen kasvitieteellisessä puutarhassa 12/2002 mennessä. Keruuretkillä puutarhan kasvitietokanta karttui 987 kasvin tiedoilla, eri taksoneita oli yhteensä 523. Kasvitaksoneista 371 (70,9 %) ja kasvikannoista 623 (63,1 %) oli kasvamassa puutarhan kokoelmassa tai taimistossa joulukuussa 2002.

Keruuretki	Tuotu Taksoneja (kpl)/ kasvikantoja (kpl)	Onnistui	
		Kokoelmassa 12/2002 kasv amassa olevien taksoneien/ kasvi kantojen määrä (kpl)	% taksoneis- ta/kannoista
Japani 1993	202/401	122/183	60,4/45,6
Kiina 1994	185/336	144/240	77,8/71,4
Kanada 1995	136/250	105/200	77,2/80,0
Yhteensä	523/987	371/623	70,9/63,1

E. YLEISÖNVALISTUS

KASVITIETEELLINEN PUUTARHA TIEDOTUSVÄLINEISSÄ VUONNA 2002:
SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET, RADIO, TV

Henkilökuntaa haastateltiin

- lehtiin
- 5.3. Visa Lipposta haastateltiin Ylioppilaslehden kasvivarauksista ja etenkin huumaavien kasvien varastamisesta.
  - 19.3. Ilta-Sanomien/toimittaja Tuomas Manninen haastatteli Visa Lipposta ja Merja Pulkista puutarhassa tapahtuneista kasvi- ja kasvilamppuvarkauksista. Haastattelu julkaistiin Ilta-Sanomissa 20.3. otsikolla "Hampunviljelijät varastavat yliopiston erikoislamppuja". Visa Lipponen vastine "Huumehörhöt eivät vainoa kasvihuoneita" julkaistiin Ilta-Sanomissa 25.3.
  - 17.4. Ylioppilaslehti/Henrikki Timgren haastatteli Visa Lipposta yhdestä hänen suosikkikasvistaan (naavatillandsia *Tillandsia usneoides*) lehden vappunumeron 8/2002 "Kampanuksen kasvi" -palstalle. Haastattelu ilmestyi otsikolla "Juureton juoppo Amerikasta".
  - 30.4. Visa Lipponen lähetti Kirstin palstan toimittajalle vastauksen kysymykseen, onko huonekasvien kahvilannoituksella tieteellinen perusta.
  - 13.5. Alueuutiset/toimittaja Suvi Kerttula haastatteli Visa Lipposta Kumpulän kartan ostan ja sen historiasta. Haastattelu ilmestyi 29.5. Alueuutisissa nro 43 otsikolla "Kevät kukkii Kumpulassa".
  - 13.5. ilmestyneessä Yliopistolainen-lehden numerossa 5/2002 oli toimittaja Sanna Schildt-Janssonin kirjoittama Visa Lipponen haastattelu otsikolla "Kevät kukkii Kumpulassa".
  - 15.5. Kymen lehdimedia/toimittaja Eero Vilenius haastatteli Visa Lipposta kämmekköiden pölytyssopeumista.
  - 19.6. Visa Lipponen vastasi Helsingin Sanomien/toimittaja Koskelainen kysymykseen tupakan lehtien käytöstä salaattissa.
  - 27.6. Visa Lipponen vastasi Anna-lehden/toimittaja Anne Moilasen kysymykseen "Voiko Porissa 16.7. esiintyvä Paul Simon löytää Porista laulunsa sanoissa esiintyvät kasvit "sage" (*Salvia officinalis*) ja "sweetgrass" (*Hierochloe odorata*). Visa Lipponen vastaus oli 11.7. ilmestyneessä Annassa nro 28.
  - 1.7. Visa Lipponen lähetti Helsingin energian asiakaslehti Helenille/toimittaja Lotta Päselle tietoja kasvien keinovalaisusta. Kasvivalovinkit ilmestyivät 27.8. Helenissä 3/2002 otsikolla "Huonekasvit ja valo".
  - 22.8. Visa Lipponen vastasi Orimattilan sanomien/toimittaja Marja Häkkisen kysymykseen, miksi marjova pihlaja oli täydessä kukassa.
  - 25.8. Merja Pulkkinen vastasi Keski-Uusimaan toimittajan kysymykseen joulukaktuksen kukkimisesta elokuussa ("Viikon kukkija").
  - 13.12. Helsingin Sanomien toimittaja haastatteli Leif Schulmania Kasvitieteellisestä puutarhasta joulunajan käyntikohteena.
- radioon
- 6.3. YLE/Satakunnan Radio/toimittaja Marja Lennes haastatteli Visa Lipposta Kaisaniemen kasvihuoneissa Puutarharadion suorassa lähetyksessä.
  - 6.3. YLE/Satakunnan Radio/toimittaja Marja Lennes nauhoitti *Saintpaulioista* noin viiden minuutin ohjelman; asian tuntijana oli Visa Lipponen. Haastattelu lähetettiin 16.3.
  - 25.9. Radio Nova/Sari Seppälä haastatteli Visa Lipposta puhelimitse lihansyöjäkasveista. Nauhoitus lähetettiin samana päivänä.
  - 1.11. Radio Vega haastatteli Leiffä kasvien uhanalaisuudesta (Science-lehdessä oli 1.11. ilmestynyt artikkeli, jossa uusien menetelmien avulla laskettiin, että maailman putkilokasvilajeista 22 - 47 prosenttia on uhanalaisia). Haastattelu lähetettiin samana päivänä.
  - 14.11. Helsingin Lähiradion nauhoitukseen haastateltiin Merja Pulkista ja puutarhan kasvihuoneopasta Piia Koposta puutarhan näyttelyistä, kasveista ja historiasta. Ohjelma lähetettiin 18.11. ja 19.11.
- televisioon
- 3.9. MTV3/toimittaja Ulla Hakonen haastatteli Visa Lipposta Kaisaniemen puutarhassa puutarhojen myrkyllisistä puista ja koristepensaista. Nauhoitus lähetettiin 5.9. useaan kertaan MTV3:n aamuohjelmissa.
  - 1.10. Wenzel Hagestamin toimittamaan Helsingin mielenkiintoisista paikoista kertovaan sarjaan nauhoitettiin Kaisaniemen kasvitieteellisestä puutarhasta kertova jakso, jossa asiantuntijana haastateltiin Leif Schulmania.

- teoksiin - Bryan Geon, Oregon, U.S.A., sai Visa Lipposelta tietoja ja valokuvia puutarhasta ja sen kasveista maailman parhaista kasvitieteellisistä puutarhoista kertovaan teokseensa, jonka oli määrä ilmestyä loppuvuodesta 2002.
- muuhun - Taloustutkimus haastatteli Helsingin yliopiston tutkijoita, opettajia ja hallin tohenkilöstöä yliopiston toimeksiannosta. Selvitetiin haastateltavien käsitystä yliopistosta ja sen tiedottamisesta. Paula Havas-Matilainen osui kohteeksi 25.6.

Puutarhaa kuvattiin, puutarhasta kerrottiin

- Lehdet - Elanto 1/2002: Bambu - puuta, heinää -näyttelyn näyttelyilmoitus
- 5.1. Helsingin Sanomat, Minne mennä tänään -palstan näyttelyosastossa bambunäyttelyn ilmoitus
- Kotipuutarha tammikuu 2002, Vinkkejä-palsta, maininta bambunäyttelystä
- 17.1. Helsingin Sanomien Minne mennä tänään -osastossa oli Helena Kinnusen bambunäyttelyn esittely "Bambua kasvaa Helsingissä".
- 21.5. Sa takunn an Kansan etusivun pääkirjoitus käsitteli Helsingin yliopiston kasvitieteellisen puutarhan jättilummetta. Asiatiedot olivat pitkälti puutarhan Tiedotteesta, mutta pääkirjoituksesta näkyi myös toimittajan oma harrastus: "Kasvitieteellinen puutarha on erinomaisen hieno vierailukohde, jonka suosiota eivät mitkään huvipuistot ole onnistuneet horjuttamaan. Se kuuluu yhdessä Korkeasaaren ja Linnanmäen kanssa suviseen pääkaupunkikerrokseen."
- 29.5. Lehtikuvat Oy kuvasi jättilummetta.
- Kesäkuussa ilmestyneessä Orkedealehden numerossa 3/2002 esiteltiin lehden toimituskunta, johon kuului kasvitieteellisen puutarhan vs. intendentti Visa Lipponen.
- 20.6. ilmestyneessä Puutarha & kauppa -lehden numerossa 25—26/2002 oli Nina Harlahden artikkelissa Hyvää matkaa! palmuhuoneen kuva ja teksti: "Helsingin yliopiston kasvitieteellisessä puutarhassa - kuten muissakin kasvitieteellisissä - on katseltavaa niin tavalliselle turistille kuin ammattilaisillekin."
- 3.7. Helsingin Sanomien kulttuurisivujen toimittaja kävi arvioimassa Anukka Laineen näyttelyn.
- 9.8. Viherviikari-lehti/Marketta Lehtikoinen kävi kuvaa massa Kumpulän puutarhan eräitä vaahteroita.
- 12.8. Metro-lehden kuvattiin Kaisaniemen syyskukkijoita. Kuva oli lehden 16.8. ilmestyneessä numerossa Kalenteri-osastossa puutarhan näyttelymainoksen yhteydessä.
- 13..8. Ilta-Sanomien Kartanoelämää-osastossa oli Oskari Sipolan pikkuartikkeli "Kumpulasta kajahti Maamme-laulu ja kuva "Kumpulän kartanon päärakennus kurkkii Hämeentielle".
- 15.8. ilmestyneessä Metro-lehdessä (nro 129) oli kalenterisivulla jättilumpeen kuva ja tekstiä puutarhasta otsikolla "Syyskasvit parhaimmillaan Kaisaniemessä".
- 18.8. Helsingin Sanomien Talous & työ -osastossa oli eläkkeelle jäävän Ilmatieteen laitoksen pääjohtajan haastattelu otsikolla "Helsinki Kaisaniemi: ohutta yläpilveä". Haastateltava oli kuvattu puutarhassa sijaitsevan Helsinki-Kaisaniemi -sääaseman edessä, ja sääasemasta kerrottiin artikkelissa.
- 21.9. Helsingin Sanomien Näyttelyt-palstalla oli Poika ja kasvi kasvihuoneessa -otsikolla Ulla Paakkunaisen valokuvanäyttelyn Opa ja Gunnera arvostelu. Taitelija oli kuvannut teoksiinsa Kaisaniemen kasvitieteellisen puutarhan *Gunnera manicata* (K4-1986-0680).
- Viherympäristö-lehden 5/02 Pentti Alangon ruusuartikkelin ruusukuvista ainakin kuvat 2, 3 (a) ja 4 oli kuvattu Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa.
- 2.10. ilmestyneessä Kirkko ja kaupunki -lehden numerossa 37 julkaistiin puutarhan tuorein tiedote otsikolla "Nyt kukkivat murattisyklaami ja protea".
- (- 13.10. Suomen Journalistiliiton Freelance-osaston toimittajia oli opastetulla tutustumiskäynnillä Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa.)
- 10.11. Iisalmen Sanomissa oli Tuula Hortamon värikuvin kuvitettu artikkeli "Kasvitieteellinen puutarha monelle ensimmäinen viikkokokemus". Artikkelin perustui Suomen Journalistiliiton Freelance-osaston toimittajien 13.10. Kaisaniemen kasvitieteelliseen puutarhaan tekemään, puutarhan oppaan opastamaan tutustumiskäyntiin.
- 19.11. ilmestyneessä Kotipuutarha-lehden 11-12/2002 Tulevissa tapahtumissa -palstalla oli ilmoitus puutarhan joulukuun näyttelystä.
- Puutarha & kauppa -lehden numerossa 46/2002 Pentti Alanko esitteli Viheralueiden kasvit -palstalla *Petasites albuksen* ja kertoi Kaisaniemen puutarhan valkoruttojuuresta ja mainitsi myös Kaisaniemen puutarhan toisen matalakasvuisen ja valkokukkaisen ruttojuurilajin *P. paradoxuk-sen*.

- 8.12. Helsingin Sanomissa oli puutarhan tiedotteen pohjalta laadittu ja kamelian kukan värikuvalla varustettu uutinen "Kamelia kukkii kasvitieteellisessä puutarhassa".
- Radio
- 1.7. Radio Dei haastatteli gallerian heinäkuun taitelijaa Annukka Lainetta; ohjelma lähetettiin 2.7.
- Televisio
- 23.5. TV2, Tampere kuvasi Kumpulassa Hovimäki-sarjaan "Kuppalaa".
  - 30.10. Yle (tv) kuvasi Kaisaniemen kasvihuoneissa orkideoita näytettäväksi saman päivän TV-nyttin sääosuudessa ja viikolla myös suomenkielisten Ylen uutisten sääosuuksissa.
- Muu
- Sven Punsar kuvasi Kumpulun puutarhassa (intendentin luvalla)
  - 8.4. Puutarhaliiton valokuvaaja oli kuvaamassa Kumpulun puutarhassa (intendentin luvalla).
  - Tietokirjailija ja valokuvaaja Mattias Tolvanen kuvasi kesällä 2002 Kumpulassa hyötykasveja.
  - 24.6. Henry Väre kasvimuseosta kuvasi kasveja Kumpulassa.
  - 10.8. Helsingin Sanomien Kulttuuri/Näyttelyt-osastossa oli valokuvataiteilija Juha Nenosen valokuvanäyttelyn "Aiheita - Motifs" arvostelu otsikolla "Hämmentäviä kuvia aiheista". Arvostelun kuvituksena oli Juha Nenosen valokuva "Nimetön (Systemaattinen osasto I)", kivikkopuutarhasta päin otettu kuva Kaisaniemen keskipuutarhasta.

Puutarhassa tehtyjä muita kuvauksia

- Lehdet
- 23.1. Pikkuväki-lehti/toimittaja Päivi Romppainen haastatteli kasvihuoneissa pappeja Pertti Loomi ja Kalevi Virtanen.
  - Pro Radiolinjan Yrityspalvelu 1/02 -lehdessä oli Kaisaniemen kasvihuoneissa kuvattu Marco Bjurströmin ja Ritva Enäkosken haastattelu "Eläköön erilaisuus"
  - 5.3. kuvattiin kasvihuoneissa kesäisiä taustakuvia Kruununhaan lääkäria seman asiakaslehden "Näkökulma toiminnalliseen lääketieteeseen" seuraavaan, huhtikuussa ilmestyvään numeroon.
  - 8.3. Hyvä Terveys -lehti kuvasi kasvihuoneissa toukokuun numeron ruoka-artikkeliin kesäistä taustaa.
  - 13.3. Yhtyneet Kuvalehdet/Kotiliesi kuvasi Palmusalissa salaattipöytää (artikkeli ilmestyi Kotiliesi 9/2002:ssa 10.5.).
  - 13.3. Ilta-Sanomien kuvasi kasvihuoneissa muotia lehden pääsiäisnumeroon.
  - 16.3. Kodin kuvalehti haastatteli toimittaja Umayya Abu-Hannaa kasvihuoneissa. Haastattelu oli 4.4. ilmestyneessä lehden numerossa 7/2002.
  - 26.4. Me Naiset -lehti kuvasi kesämuotia kasvihuoneissa; kuvat ilmestyivät 23.5. Me Naiset -lehden numerossa 22/2002..
  - 27.5. Sanoma Magazines kuvasi Kaisaniemen puutarhassa puutarhavoimistelua kesällä 2003 ilmestyvään Sport-lehteen.
  - 29.8. chileläistä Geraldo Meryä kuvattiin Kaisaniemessä METLAN asiakaslehden tulevaan haastatteluun.
  - 8.9. Helsingin Sanomien kotimaan sivuilla oli artikkeli "Suomesta löytynyt viime vuosina yli sata uutta perhoslajia", johon Luonnontieteellisen keskusmuseon intendenttiä ja perhostutkijaa Lauri Kailaa oli haastateltu Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa.
  - Metsäntutkimus-lehden (Metlan asiakaslehti) numerossa 3/lokakuu 2002 on "Metsätietoutta viedään maailmalle" -artikkeliin haastateltu Metlan tutkijaa Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa. Palmuhuonetta näkyy haastateltavan kuvassa, ja kuvauspaikka on mainittu kuvatekstissä.
  - 15.11. Helsingin Sanomissa oli Suvi Aholan kirja-arvostelu; haastateltu kirjailija oli kuvattu puutarhan jättilummealtaan reunalla.
  - 11.12. Me Naiset -lehden numeroon 3/2003 kuvattiin kevään 2003 muotia Kaisaniemen kasvihuoneissa.
  - 18. ja 19.12. Kaisaniemen kasvihuoneissa kuvattiin kevätmuotia Gloria-lehden numeroon 3/2003.
- Televisio
- 3.1. Ylen Aamu-tv kuvasi ja haastatteli Kaisaniemen kasvihuoneissa yleisöä tuoksuista. Nauhoitukset lähetettiin Aamu-tv:ssä 8.1.
  - 17.1. Production House kuvasi Kaisaniemen kasvihuoneissa YLE TV:lle Se pyörii sittenkin -tiedeohjelmaan osuuden, joka käsitteli kasvien lääkeominaisuuksia.
  - 18.1. YLE/FST kuvasi kasvihuoneissa Kolumbia-aiheisen haastattelun 360°-makasiiniohjelmaan. Haastattelu näytettiin ohjelman 21.1. esitettyssä jaksossa.
  - 18.1. YLE TV1 kuvasi kasvihuoneissa Tiikeri-nuortenohjelmaan. Ohjelma lähetettiin 19.1. ja 21.1.

- 24.1. YLE TV1/toimittaja Paula Ritanen-Närhi haastatteli Kaisaniemen kasvihuoneissa Puutarhaliiton Reijo Rainiota tuontikasveista. Haastattelu esitettiin Kuningaskuluttajassa helmikuun lopulla.
- 8.3. Jarowskij Draama Suomi Oy/Pauli Kairismaa kuvasi Kaisaniemen lumme- ja aavikkohuoneissa, Palmusalissa ja ulkona MTV3:lle poliisisarjaa "Maria Kallio".
- 10.5. MTV 3:n "Salatut elämät" -sarjan jaksoa kuvattiin Kaisaniemen ulkopuutarhassa.
- 29.9. elokuvayhtiö Kinotar Oy kuvasi Kaisaniemen kasvihuoneissa YLE:lle dokumenttia "Kosti - sairaanhoitaja".

Muut

- 3.1. Jukka Kuusela ja Tami Levonen kuvasivat kasvihuoneissa psykologian laitoksen opetusvideota.
- 8.1. Ikaalisten kaupunki kuvasi kasvihuoneissa Kesäteatteri-julisteen aineistoa.
- 20.3. kuvataiteilija, rehtori Petri Kaverma haastatteli Palmusalissa osaston hoitaja Ann-Sofi Lindbergia. Videohaastattelu esitettiin Amos Anderssonin museon valokuvataiteen kolmevuotisnäyttelyssä.
- 7.12. Varjo-yhtyeen "Paratiisi"-levyn kansikuvaa kuvattiin Kaisaniemen kasvihuoneissa.

Mainoskuvaukset

- FillBuild02-messuilla oli jaossa kaksi julkaisua, joissa oli Kaisaniemen kasvihuoneiden kuva tai kuvia (toinen julkaisuista oli "Sähkölämmitteinen lasi * High Tech lasi, Hämeen Lasitoimi Oy 50 vuotta 1952 - 2002").
- 15.3. Petra Piitulainen kuvasi kasvihuoneissa Ariane Inderin -kosmetiikkasarjaa.
- 16.4. Zeta-lehti kuvasi kasvihuoneissa julistetta.
- 20.12. Nanso kuvasi kasvihuoneissa tuotekuvastoonsa.

Taulukko 4. 2002: puutarhan henkilökunnan haastattelut sekä puutarhassa suoritettavat kuvaukset, haastattelut jne.

Lehtihaastattelut	13
Radiohaastattelut	5
TV-haastattelut	2
Lehti-, TV-, video-, mainos- jne. kuvaukset	62
Yhteensä	82

Henkilökunnan opastukset

- 5.6. Eeva Peltonen opasti Kumpulan puutarhassa Helsingin vanhusten työyhdistyksen.
- 19.6. Paula Havas-Matilainen opasti Kumpulan kampuksen siivoojia Kumpulan puutarhassa.
- 28.8. Visa Lipponen opasti Kumpula-seura ry:n Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa.
- 11.9. Kustaa Niini opasti Kumpulan puutarhassa Helsingin seurakuntapuutarhureita.
- 5.12. Kustaa Niini opasti Kaisaniemen puutarhassa Helsingin kaupungin Viherosaston keskustan hoitopiirin.

F. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tiedekuntia, erillisiä laitoksia, ainelaitoksia jne. pyydettiin antamaan lausuntonsa yliopiston kampusraKENnetyöryhmän muistiossa esitetyistä ehdotuksista konsistorin päätöksiksi 24.4. mennessä. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta piti välttämättömänä, että myös puutarha antaisi hallintovirastolle lausuntonsa ja ottaisi siinä kantaa ehdotukseen Viikin kampukselle perustettavasta biotieteiden tiedekunnasta.

Kasvitieteellinen puutarha käsitteli yliopiston kampusrakennetyöryhmän muistiota ja erityisesti sen puutarhaa koskevia kohtia yhteistoimintakokouksessaan 16.4. (johtokunta oli käsitellyt asiaa tuoreeltaan kokouksessaan 1/2002). Lausunto laadittiin ja lähetettiin 16.4. nähtäväksi ja kommentoitavaksi johtokunnan jäsenille ja 18.4. matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan kansliaan tiedekuntaneuvoston 18.4. pidettävää kokousta varten, jossa tiedekuntaneuvosto päätti tiedekunnan lausunnosta.

Johtokunnan hyväksymä lausunto lähetettiin yliopiston kirjaamoon (viimeinen päivä 24.4.) ja sähköpostitse asian esittelijälle. Kampusrakenteen uudistamista pohjittanut työryhmä käsitteli ehdotuksesta saatavat lausunnot ja tarkisti ehdotustaan niiden pohjalta. Tarkistettu ehdotus oli valmiina 7.5. mennessä.

Konsistori päätti kokouksessaan 25.9. perustaa biotieteisiin oman tiedekunnan vuoden 2004 alusta lukien. Viikin kampuksella toimiva tiedekunta muodostettaisiin matemaattis-luonnontieteelliseen tiedekuntaan kuuluvista biotieteiden laitoksesta, ekologian ja systematiikan laitoksesta ja ympäristöekologian laitoksesta sekä maatalousmetsätieteelliseen tiedekuntaan kuuluvasta limnologian ja ympäristönsuojelun laitoksesta. Vuoden 2004 alusta Viikin kampuksella toimi maatalousmetsätieteellinen tiedekunta, biotieteiden tiedekunta ja edellisessä konsistorin kokouksessa perustettu farmasian tiedekunta. Eläinlääketieteellinen tiedekunta siirtyy Viikkiin 2005 - 2006.

Biotieteiden tiedekunnan perustamista valmistelemaan asetettiin työryhmä, jossa olivat edustettuina tiedekunnan kannalta keskeiset tahot. Työryhmän suunnitteli ensin biotieteiden tiedekunnan käynnistämisen. Työryhmä tekisi myös ehdotuksen puutarhan ja asemien hallinnollisesta asemasta ja rahoituspohjasta. Työryhmän suunnitelma biotieteiden tiedekunnaksi olisi valmis viimeistään 30.4.2003. Kasvitieteellisen puutarhan esimies, professori Jaakko Hyvönen valittiin työryhmään asiantuntijajäseneksi ja kasvitieteellisen puutarhan edustajaksi (rehtorin päätös 116/2002). Projektipäälliköksi tiedekunnan toiminnan käynnistymistä valmistelemaan nimitettiin Veli-Pekka Heiskanen; hän toimi työryhmän päätoimisena suunnittelijana ja sihteerinä ja perustettavan tiedekunnan väliaikaisena hallintopäällikkönä jne. Tiedekunnan perustamistyöryhmän ensimmäinen kokous oli 15.11.

Ekologian ja systematiikan laitoksen systemaattisen biologian osasto muutti maaliskuussa Kaisaniemen laitosrakennuksesta Viikin kampukselle Biokeskus 3:een, laitoksen osoite oli 1.4. lukien PL 65, Viikinkaari 1. Myös puutarhan esimies, prof. Jaakko Hyvönen siirtyi Kaisaniemestä Viikkiin. Biokeskus 3:n kutsuvierasavajaiset olivat 19.9.

Kasvitieteen laitosrakennuksen peruskorjaus kasvimuseolle alkoi toukokuussa viikolla 23. Kasvimuseon henkilökunta oli muuttanut huhtikuussa tilapäistiloihin, mm. puutarhan alueella sijaitseviin K-taloon ja Jean Wikiin. Rakennuttaja oli Helsingin yliopiston tekninen osasto ja pääurakoitsija NCC Finland Oy; arkkitehtisuunnittelusta vastasi Härö Arkkitehti Oy. Kasvimuseon harjakaiset olivat 31.10.

Kumpulan talouspalveluyksikkö aloitti toimintansa. Kasvitieteellisen puutarhan laskut hoidettiin toistaiseksi kvestuurissa. Puutarhan henkilökunnan palkka-asiat hoidettiin Kumpulan toimipisteessä.

Laadittiin 15.8. mennessä toiminnan ja talouden suunnittelu vuodeksi 2003 ja raportointi vuodelta 2002.

Helsingin yliopisto siirtyi 1.1.2002 alkaen käyttämään Mehiläinen oy:n työterveyspalveluita. Työterveyslääkäri, työterveyshoitaja ja työsuojeluvalluudet kävivät huhtikuussa tutustumassa kasvitieteellisen puutarhan henkilökuntaan ja sen työoloihin.

Kasvitieteen tiedotuslehden *Botanicumin* toimitus siirtyi keväällä ekologian ja systematiikan laitokselta (Pirkko Lehtonen, *Botanicum* 3/2002 ilmestyi 22.3.) kasvimuseoon (Roland Skytén, *Botanicum* 4/2002 ilmestyi toukokuussa).

Kustaa Niini, Martti Koponen ja Visa Lipponen osallistuivat 31.5. teknisen osaston arkkitehdin johdolla pidettyyn keskustelutilaisuuteen Kumpulan sääaseman rakentamisesta.

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta täytti syksyllä 150 vuotta. Kumpulan kartanon julkisivu valaistiin. Kustaa Niini, Martti Koponen ja Visa Lipponen osallistuivat 13.6. ja 8.8. Kumpulan kartanorakennuksen ulkova-laistuskokouksiin. Julkisivuvalaistusta kokeiltiin 5.9.

Yliopiston uusi yleislaskutusjärjestelmä saatiin puutarhassa käyttöön 1.6.

Geo Juva teki syyskuussa Kaisaniemessä kalliotutkimuksia Kaisaniemen asuin- ja työhuonerakennuksen ("Ikkan") uuden viemäriinjan selvittämiseksi.

The garden is situated in two localities in Helsinki, the old garden in Kaisaniemi in the city-center and the new one in Kumpula 3 km N of it.

Postal address	BOTANICAL GARDEN P.O. Box 44, FIN-00014 UNIVERSITY OF HELSINKI FINLAND
Local addresses	Unioninkatu 44 (Kaisaniemi), Jyrängöntie 2 (Kumpula)
Telephone	+358-9-191 50041 (office, Kumpula)
Telefax	+358-9-191 50033 (Kumpula), +358-9-191 24454 (Kaisaniemi)
Email address	hortus-botanicus@helsinki.fi
Home page	http://www.helsinki.fi/ml/botgard/
Date of foundation	1678 (in the city of Turku, moved to Helsinki in 1829)
Area	11,01 ha (Kaisaniemi 4,91 ha, Kumpula 6,1 ha)
Lat. & long.	Kaisaniemi 60 11'N, 24 57'E, Kumpula 60 12'N, 24 58'E
Alt.	Kaisaniemi 2 - 5 m, Kumpula 2 - 10 m
Rainfall	621 mm (Kaisaniemi)
Hours of sunshine	1784 h (Kaisaniemi)
Monthly radiant energy	I 30, II 89, III 236, IV 385, V 587, VI 651, VII 602, VIII 450, IX 247, X 116, XI 35, XII 17 MJ m ⁻² (Kaisaniemi)
Total radiant energy	3445 MJ m ⁻² (Kaisaniemi)
Relative humidity	73% (July), 85% (January) (Kaisaniemi)
Number of horticultural staff	12 (total 15)
Origins in cultivation	December 31, 2001: 5.692 origins in total (Kaisaniemi outdoors 2.909, greenhouses 829, Kumpula outdoors 2.413, nursery 109)
Special collections	Hokkaido, northeastern China, Canada, Tanzania
Conservation collection	Some
Special gardens	Hortus Geobotanicus (Kumpula)
Greenhouses	Greenhouse collections: 926 m ² ; 2 greenhouses for propagation: 127 m ² (for greenhouse plants) + 300 m ² (for outdoor plants)
Arboretum	Inside gardens
Associated nature reserves	None
Natural vegetation in garden	None
Herbarium	Specimens are kept in Botanical Museum (H)
Horticultural herbarium	Specimens are kept in Botanical Museum (H)
Research facilities	Some
Research	Boreal flora
Seed bank	None
Publications	Delectus Seminum (biennial), guide booklets, Ulmus (periodical), Kasvitieteellisen puutarhan eliömaailmaa, Pimpinella (together with other Finnish botanical gardens)
Catalogue	Yes
Records system	Computerised, FileMaker pro 4.1, available through Internet
Other facilities	Lecture hall, seminar rooms
Education programme	Issue booklets/leaflets, display labels
Training courses	None
Society of Friends	No
Open to public	Daily 7 a.m. - 8 p.m. (May 1 - September 30), 7 a.m. - 6 p.m. (October 1 - April 30), Greenhouses from Tuesday to Sunday 11 a.m. - 5 p.m.
Number of visitors	In the Greenhouses ca. 42.000 (Kaisaniemi in 2001)
Director	Jaakko Hyvönen, Ph.D., professor of Botany; Jaakko.Hyvonen@helsinki.fi
Scientific Curator	Visa Lipponen, M.Sc., Visa.Lipponen@helsinki.fi (Oct. 1, 2001 - Sep. 30, 2002); Leif Schulman, M.Sc., Leif.Schulman@helsinki.fi (on leave Oct. 1, 2001 - Sep. 30, 2002)
Head Gardener	Kustaa Niini; Kustaa.Niini@helsinki.fi
Marketing Assistant	Merja Pulkkinen, Gardener; hortus-botanicus@helsinki.fi (Merja.L.Pulkkinen@helsinki.fi)

Yliopistopaino
Pikapaino
2003